

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1CdoPr/8/2025
Identifikačné číslo spisu:	1318204292
Dátum vydania rozhodnutia:	25.02.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:1318204292.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov: 1/ V. V. A., narodený XX. Q. XXXX, A., W. XXXXX/XB, 2/ V. K. Č., narodený XX. H. XXXX, A., C. E. XXXXX/XC, 3/ V. V. F., narodený XX. P. XXXX, A., V. XXXXX/XX, 4/ V. Q. P., narodená XX. N. XXXX, A., K. XXXX/X, všetci zastúpení: TaylorWessing e/n/w/c advokáti s. r. o., so sídlom v Bratislave, Panenská 6, IČO: 35 905 832, proti žalovanému: Slovenská televízia a rozhlas, so sídlom v Bratislave, Mlynská dolina, IČO:56 398 255, o uloženie povinnosti a náhradu mzdy, eventuálne o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 19Cpr/11/2018 a v súčasnosti vedenom na Mestskom súde Bratislave IV pod sp. zn. B3-19Cpr/11/2018, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2025 sp. zn. 9CoPr/7/2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. januára 2025, č.k. 9CoPr/7/2023 - 1728 z r u š u j e v napadnutom výroku I. a vec mu v tomto rozsahu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že: I. Žalovaný je povinný vydať žalobcovi 1/ písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy obsahujúce tieto podstatné náležitosti: druh práce - redaktor; stručná charakteristika druhu práce - príprava audiovizuálnych diel do vysielania; miesto výkonu práce - Mlynská dolina, Bratislava; deň nástupu do práce - 01. augusta 2016; mzdové podmienky - základná zložka mzdy je dohodnutá ako mesačná mzda vo výške 1.200 eur brutto. II. Žalovaný je povinný vydať žalobcovi 2/ písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy obsahujúce tieto podstatné náležitosti: druh práce - redaktor; stručná charakteristika druhu práce - príprava audiovizuálnych diel do vysielania; miesto výkonu práce - Mlynská dolina, Bratislava; deň nástupu do práce - 01. septembra 2015; mzdové podmienky - základná zložka mzdy je dohodnutá ako mesačná mzda vo výške 1.300 eur brutto v období od 01. septembra 2015 do 29. februára 2016 a vo výške 1.500 eur brutto počnúc 01. marcom 2016. III. Žalovaný je povinný vydať žalobcovi 3/ písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy obsahujúce tieto podstatné náležitosti: druh práce - redaktor; stručná charakteristika druhu práce - príprava audiovizuálnych diel do vysielania; miesto výkonu práce - Mlynská dolina, Bratislava; deň nástupu do práce - 01. februára 2014; mzdové podmienky - základná zložka mzdy je dohodnutá ako mesačná mzda

(1) vo výške 750 eur brutto v období od 01. februára 2014 do 30. septembra 2014; (2) vo výške 850 eur brutto v období od 01. októbra 2014 do 31. augusta 2015; (3) vo výške 1.200 eur brutto v období od 01. septembra 2015 do 29. februára 2016; (4) vo výške 1.400 eur brutto v období od 01. marca 2016 do 31. decembra 2017; a (5) vo výške 1.700 eur brutto počnúc 01. januárom 2018. IV. Žalovaný je povinný vydať žalobkyni 4/ písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy obsahujúce tieto podstatné náležitosti: druh práce - redaktor; stručná charakteristika druhu práce - príprava audiovizuálnych diel do vysielania; miesto výkonu práce - Mlynská dolina, Bratislava; deň nástupu do práce - 01. júla 2013; mzdové podmienky - základná zložka mzdy je dohodnutá ako úkolová mzda vo výške 90 eur brutto za jednu mernú jednotku. V. Určuje, že skončenie pracovného pomeru žalobcu 1/ zo strany žalovaného z 27. apríla 2018 je neplatné a pracovný pomer medzi žalobcom 1/ a žalovaným trvá. VI. Určuje, že skončenie pracovného pomeru žalobcu 2/ zo strany žalovaného z 27. apríla 2018 je neplatné a pracovný pomer medzi žalobcom 2/ a žalovaným trvá. VII. Určuje, že skončenie pracovného pomeru žalobcu 3/ zo strany žalovaného z 27. apríla 2018 je neplatné a pracovný pomer medzi žalobcom 3/ a žalovaným trvá. VIII. Určuje, že skončenie pracovného pomeru žalobkyne 4/ zo strany žalovaného z 27. apríla 2018 je neplatné a pracovný pomer medzi žalobkyňou 4/ a žalovaným trvá. IX. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 1/ náhradu mzdy v sume 14.463,78 eura spolu s úrokmi z omeškania - vo výške 5 % ročne zo sumy 830,77 eura od 01. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 31. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 31. augusta 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 01. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 31. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 01. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 31. januára 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 01. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 31. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 01. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.204,12 eura od 31. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 387,69 eura od 01. júla 2019 do zaplattenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. X. Žalobu v časti o zaplattenie zvyšku náhrady mzdy žalobcovi 1/ zmieta. XI. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 2/ náhradu mzdy v sume 18.079,61 eura spolu s úrokmi z omeškania - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.038,46 eura od 01. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. augusta 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 01. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 01. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. januára 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 01. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 01. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.505,14 eura od 31. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 484,61 eura od 01. júla 2019 do zaplattenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. XII. Žalobu v časti o zaplattenie zvyšku náhrady mzdy žalobcovi 2/ zmieta. XIII. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi 3/ náhradu mzdy v sume 23.905,39 eura spolu s úrokmi z omeškania - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.373,08 eura od 01. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. augusta 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 01. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 01. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. januára 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 01. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 01. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.990,14 eura od 31. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 640,77 eura od 01. júla 2019 do zaplattenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. XIV. Žalobu v časti o zaplattenie zvyšku náhrady mzdy žalobcovi 3/ zmieta. XV. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobkyni 4/ náhradu mzdy v sume 19.325,13 eura spolu s úrokmi z omeškania - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.110

eur od 01. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. júla 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. augusta 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 01. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. októbra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 01. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. decembra 2018 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. januára 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 01. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. marca 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 01. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 1.608,83 eura od 31. mája 2019 do zaplattenia, - vo výške 5 % ročne zo sumy 518 eur od 01. júla 2019 do zaplattenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. XVI. Žalobu v časti o zaplattenie zvyšku náhrady mzdy žalobkyni 4/ zamietla. XVII. Žalobcovia 1/ až 4/ majú proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 79,48 %.

2. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie výkonom I. vo vyhovujúcich výrokoch týkajúcich sa určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru a trvania pracovného pomeru (výroky V., VI., VII., VIII.) potvrdil. Výkonom II. rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcich výrokoch týkajúcich sa uloženia povinnosti vydať písomné vyhotovenia pracovných zmlúv (výroky I., II., III., IV.) zmenil tak, že žalobu v týchto častiach zamietol. Výkonom III. rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcich a zamietajúcich výrokoch týkajúcich sa náhrady mzdy (výroky IX., X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XVI.) zrušil a vec súdu prvej inštancie vrátil v týchto častiach na ďalšie konanie. Výkonom IV. odvolanie žalobcu 1/ proti výroku IX., odvolanie žalobcu 2/ proti výroku XI., odvolanie žalobcu 3/ proti výroku XIII., odvolanie žalobkyne 4/ proti výroku XV. odmietol. Výkonom V. odvolanie žalovaného proti výkonom X., XII., XIV., XVI. odmietol.

2.1. V odôvodnení rozsudku uviedol, že vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný zanikol v priebehu konania z dôvodu zániku právnickej osoby zo zákona (zákon č. 157/2024 Z.z. o Slovenskej televízii a rozhlasu a o zmene niektorých zákonov) rozhodol odvolací súd uznesením č.k. 9CoPr/7/2023-1530 zo dňa 11. 07. 2024 tak, že pokračuje v konaní namiesto pôvodného žalovaného: Rozhlas a televízia Slovenska, so sídlom v Bratislave, Mlynská dolina, IČO: 47 232 480 s jeho právnym nástupcom: Slovenská televízia a rozhlas, so sídlom v Bratislave, Mlynská dolina, IČO: 56 398 255.

2.2. V dôvodoch svojho rozsudku uviedol, že žalobca 1/ (zmluvný partner) a žalovaný (RTVS) uzatvárali každomesačne od 01. 06. 2015 „Zmluvu o podaní výkonu fyzickou osobou a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenej podľa Občianskeho zákonníka“ a následne žalobca 1/ (autor) a žalovaný (RTVS) uzatvárali každomesačne, počnúc 01. augustom 2016 na obdobie od 01. augusta do 31. augusta 2016, „Zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 185/2015 Z.z.(Autorský zákon)“ s dobou trvania vždy na jeden kalendárny mesiac, ktorou sa žalobca 1/ zaviazal za podmienok dohodnutých v zmluve „podieľať sa svojou autorskou účasťou na vytvorení audiovizuálneho diela s názvom Spravodajstvo - kontinuálna výroba“ (Čl. I ods. 1) v určenom počte merných jednotiek a udeliť súhlas, aby RTVS použila toto dielo dohodnutým spôsobom. Žalobca 1/ sa zároveň zaviazal „dodržiavať výrobný plán a pokyny RTVS týkajúce sa organizácie vytvorenia audiovizuálneho diela, na ktorom sa autorsky zúčastňuje, podieľať sa podľa pokynov RTVS na prípravných prácach, zostavení plánu nakrúcania alebo elektronickej výroby, určení miest nakrúcania (...), dokončovacích prác a v prípade potreby (predovšetkým pri priamych prenosoch) aj vysielania“. Táto činnosť žalobcu 1/, ktorú sa zaviazal v prospech žalovaného vykonávať, bola v zmluve označená ako „Druh autorskej účasti. Príspevok/reportáž-spracované - spravodajstvo/šport + rozhlas“, miesto odovzdania bolo dohodnuté v „RTVS oz STV“ (Čl. I ods. 1,2) Celková odmena za vytvorenie diela bola dohodnutá po celý čas trvania spolupráce vo výške 1.200 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 1.400 eur), ktorá mala byť vyplatená do 30. dňa nasledujúceho kalendárneho mesiaca (Čl. II.). Strany si zároveň dohodli, že zmluva sa uzatvára na dobu trvania práv v zmysle príslušných ustanovení Autorského zákona a tiež, že úprava vzájomných vzťahov sa riadi podľa Autorského zákona a Občianskeho zákonníka. (Čl. VII ods. 3,4.). Za žalovaného tieto zmluvy vždy podpisovali vedúci výrobného štábu, vedúci odboru a riaditeľ sekcie spravodajstva, športu a publicistiky. Posledná zmluva uvedeného charakteru bola medzi stranami uzavretá na obdobie od 01. apríla do 30. apríla 2018. Obdobnú „Zmluvu o podaní výkonu fyzickou osobou a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenej podľa Občianskeho zákonníka“, „Zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie

na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 618/2003 Z.z.(Autorský zákon)“ resp. „Zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 185/2015 Z.z.(Autorský zákon)“ s dobou trvania vždy na jeden kalendárny mesiac uzatvárali so žalovaným každomesačne aj žalobca 2/ a žalobca 3/ v právnom postavení ako „autori“. Druh činnosti a jeho charakteristika, povinnosti autora, miesto odovzdania, výplatný termín odmeny za vytvorenie diela a voľba právnej úpravy ich vzájomného vzťahu boli dohodnuté totožne ako aj v prípade žalobcu 1/. Za žalovaného tieto zmluvy vždy podpisovali vedúci výrobného štábu, vedúci odboru a riaditeľ sekcie spravodajstva, športu a publicistiky. Poslednú zmluvu daného charakteru uzavreli žalobcovia 2/ a 3/ so žalovaným na obdobie od 01. apríla do 30. apríla 2018. Žalobca 2/ prvú zmluvu o podaní výkonu fyzickou osobou a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenej podľa Občianskeho zákonníka uzavrel dňa 01. 01. 2013 a v poradí prvú zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 618/2003 Z.z uzavrel 01. júna 2015 na obdobie od 01. júna do 30. júna 2015. Celková odmena za vytvorenie diela bola v ním uzatváraných zmluvách dohodnutá (a) v období od 01. júna do 31. augusta 2015 vo výške 700 eur, b) v období od 01. septembra 2015 do 29. februára 2016 vo výške 1.300 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 1.370,80 eura) a (c) v období od 01. marca 2016 až do ukončenia spolupráce vo výške 1.500 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 1.750 eur). Žalobca 3/ prvú zmluvu o podaní výkonu fyzickou osobou a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenej podľa Občianskeho zákonníka uzavrel dňa 01. 01. 2013 a v poradí prvú zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 618/2003 Z.z, uzavrel 01. februára 2014 na obdobie od 01. februára do 28. februára 2014. Celková odmena za vytvorenie diela bola v ním uzatváraných zmluvách dohodnutá (a) v období od 01. februára 2014 do 30. septembra 2014 vo výške 750 eur, (b) v období od 01. októbra 2014 do 31. augusta 2015 vo výške 850 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 950 eur), (c) v období od 01. septembra 2015 do 29. februára 2016 vo výške 1.200 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 1.950 eur), (d) v období od 01. marca 2016 do 31. decembra 2017 vo výške 1.400 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 1.650 eur) a (e) v období od 01. januára 2018 až do ukončenia spolupráce vo výške 1.700 eur (pričom v niektorých mesiacoch bola táto suma vyššia, a to až do výšky 2.550 eur). Žalobkyňa 4/ (autor) a žalovaný (RTVS) uzatvárali každomesačne, počnúc 01. júlom 2013 na obdobie od 01. júla 2013 do 31. decembra 2015, „Zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 618/2003 Z.z.(Autorský zákon)“ a od 01. 01. 2016 „Zmluvu o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie uzatvorenú v zmysle zákona č. 185/2015 Z.z.(Autorský zákon)“ s dobou trvania vždy na jeden kalendárny mesiac. V priebehu niektorých mesiacoch však uzavreli aj ďalšiu takúto zmluvu, ktorá bola dohodnutá na kratšie ako jednomesačné obdobie, pričom toto obdobie nikdy nezasahovalo do dvoch rôznych kalendárnych mesiacov. Druh činnosti, ktorú sa zaviazala žalobkyňa 4/ vykonávať, bol označený ako „Druh autorskej účasti - výroba reportáží do relácií: Správy o 12.00, 16.30, 19.00“, poprípade ešte do relácii „Regionálny denník“, „Správy a komentáre“ a „Medzinárodný filmový festival Bratislava“(Čl. I). Povinnosti autora, miesto odovzdania, výplatný termín odmeny za vytvorenie diela a voľba právnej úpravy ich vzájomného vzťahu boli dohodnuté totožne ako aj v prípade žalobcov 1/ až 3/. Za žalovaného tieto zmluvy vždy podpisovali vedúci výrobného štábu, vedúci odboru a riaditeľ sekcie spravodajstva, športu a publicistiky. Poslednú zmluvu uzavrela žalobkyňa 4/ so žalovaným na obdobie od 01. apríla do 30. apríla 2018. Odmena za vytvorenie jedného audiovizuálneho diela bola v zmluvách s dobou trvania celého jedného kalendárneho mesiaca dohodnutá (a) v období od 01. júla 2013 do 31. augusta 2013 vo výške 75 eur a (b) v období od 01. septembra 2013 až do skončenia spolupráce vo výške 90 eur.

2.3. Dňa 27. apríla 2018 sa uskutočnilo stretnutie strán sporu, na ktorom im žalovaný ústne oznámil, že v nasledujúcom období už nebude s nimi pokračovať v ďalšej spolupráci a informoval ich o svojom rozhodnutí neuzatvoriť s nimi nové zmluvy o vytvorení audiovizuálneho diela a o udelení licencie na jeho použitie. Žalobcovia listom z 10. mája 2018 oznámili žalovanému, že ich vzájomný právny vzťah bol podľa ich názoru v skutočnosti zastretým pracovným pomerom a teda došlo k bezdôvodnému okamžitému skončeniu pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa. Skončenie pracovného pomeru, ktoré im bolo dané, považujú za neplatné a trvajú na ďalšom zamestnávaní a prideľovaní práce. Tento list bol žalovanému riadne doručený dňa 11. mája 2018. Žalovaný odpovedal na list žalobcov listom z 22.

mája 2018, v ktorom uviedol, že ich výzvu na ďalšie zamestnávanie považuje za nedôvodnú, pretože medzi stranami nebol uzavretý pracovný pomer alebo iný pracovnoprávny vzťah, ale autorskoprávny vzťah na základe zmluvy o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie. Jej súčasťou bola aj dohoda o nevykonávaní zrážok z vyplácanej odmeny, a preto si ju museli sami zdaňovať, keďže išlo o príjem z výkonu činnosti, ktorá má charakter slobodného povolania. Napokon upozornil na skutočnosť, že pracovné zmluvy je oprávnený uzatvárať výlučne štatutárny orgán, ktorým je generálny riaditeľ, ktorý žiadnu takúto zmluvu písomne ani ústne so žalobcami neuzavrel. V období nasledujúcom po doručení uvedenej výzvy na ďalšie zamestnávanie žalovanému 11. mája 2018 žalovaný so žalobcami už žiadne ďalšie autorské zmluvy neuzavrel, neprideliť im žiadnu prácu (t.j. nežiadal od nich výkon činnosti, ktorá bola dohodnutá v zmluvách uzavretých pred tohto obdobia) a ani im neposkytol žiadnu náhradu mzdy či iné peňažné plnenie. Žalobcovia realizovali odvody na zdravotné a sociálne poistenie ako samostatne zárobkové činné osoby a zároveň podávali Daňové priznanie k dani z príjmov daňovníka v zmysle zákona o dani z príjmov. Odvolací súd po doplnení dokazovania z daňových priznaní žalobcov 1/, 2/, 3/ za roky 2015, 2016, 2017, 2018 a žalobkyne 4/ za roky 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 zistil, že ich príjmy deklarované v daňových priznaniach sú s minimálnou odchýlkou zhodné s odmenou, ktorá bola žalobcom vyplácaná v zmysle vyššie citovaných zmlúv o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie za jednotlivé roky. Zo Štatútu programových pracovníkov a spolupracovníkov RTVS, prijatého na základe § 4 ods. 2 zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska, vyplýva, že programovými pracovníkmi sú jednak „zamestnanci RTVS“, a jednak „externí spolupracovníci produkujúci programové prvky, s ktorými RTVS uzavrel príslušnú zmluvu, ktorej prílohou je aj tento Štatút“. Z vnútorných predpisov žalovaného (rozhodnutia generálnej riaditeľky RTVS z 28. marca 2011 a rozhodnutia generálneho riaditeľa RTVS z 28. marca 2014) vyplýva určenie dočasných podpisových a schvaľovacích oprávnení, podľa ktorých v personálnej oblasti (a) generálny riaditeľ podpisuje pracovné zmluvy a autorské zmluvy s finančným plnením vyšším ako 1.000 eur a (b) jednotliví riaditelia sekcií autorské zmluvy s finančným plnením do 1.000 eur bez DPH.

2.4. Žalobcovia 1/ až 4/ vo svojich výpovediach v rámci odvolacieho konania potvrdili svoje skutkové tvrdenia uvedené v žalobe, ako aj v ďalších svojich písomných podaniach pred súdom prvej inštancie. U žalovaného pracovali na základe spomínaných autorských zmlúv, do obsahu ktorých sami nezasahovali a len im boli predložené na podpis. Dohodnutú činnosť (najprv pomocné práce pre ostatných redaktorov na základe „zmluvy o podaní výkonu fyzickou osobou a udelení licencie na jeho použitie“ a následne prácu redaktora na základe „zmluvy o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie“) vykonávali v Mlynskej doline v Bratislave podľa rozpisov pripravených žalovaných na mesiac dopredu. Úlohy im rovnako ako aj interným zamestnancom zadával editor. Podľa rozpisu vždy museli prísť o 9.00 hod. na raňajšiu poradu, kde sa zadávali témy reportáží, ktoré mali spracovať. Pracovná doba nebola fixná, záležalo to od náročnosti prípravy reportáže, avšak ak boli hotoví s reportážou skôr, nemohli z pracoviska odísť bez súhlasu nadriadeného (editora), ktorý im občas zadal vykonať ďalšie pomocné práce v redakcii alebo na požiadanie regionálnych redaktorov. Svoju neprítomnosť v práci z dôvodu choroby len oznamovali poverenému zamestnancovi žalovaného. O dovolenku - nazývanú ako pracovné voľno - museli požiadať riaditeľa sekcie, ktorá sa schvaľovala ústne a bez vypisovania dovolenkového lístku. U žalovaného bol taký úzus, že počet dní dovolenky (pracovného voľna) mali rovnaký ako interní zamestnanci, a to 20 dní. Odmena im však vždy bola vyplatená v plnej dohodnutej výške bez ohľadu na to, či počas mesiaca mali alebo nemali dovolenku (pracovné voľno); tento čas si nemuseli „nadrábať“, ale iba vyrobili menej reportáží. Koncom každého mesiaca vypracúvali výkaz práce, na základe ktorého im boli na účet poslané peniaze (odmena). Chodievali aj na pracovné cesty, avšak neboli im preplácané tzv. diéty ani cestovné. Peniaze od žalovaného dostal interný zamestnanec (väčšinou kameraman), s ktorým absolvovali pracovnú cestu, a ten z nich hradil ubytovanie a stravu. Ak bol aj kameraman externým spolupracovníkom, peniaze boli vyplatené na meno interného zamestnanca a potom sa robilo vyúčtovanie. Dostávali tiež vianočné odmeny, ale to sa uskutočňovalo formou uzavretia ďalšej zmluvy, v ktorej bola dohodnutá výška odmeny v sume zodpovedajúcej vianočnej odmene. Stravné lístky nedostávali. Daňové a odvodové povinnosti si plnili sami. Žalobcovia reflektovali, že u žalovaného pôsobia dva druhy pracovníkov, a to v internom zamestnaneckom pomere na základe pracovnej zmluvy a v externom pomere na základe spomínaných autorských zmlúv. Ich práca však bolo totožná ako práca interných zamestnancov. Vstupné karty, ktoré u žalovaného používali, boli však odlišné od kariet interných zamestnancov. Žalovaného sa pýtali, či by bolo možné

uňho prejsť na trvalý pracovný pomer, avšak bolo im povedané, že to nie je v ich prípade dobre možné kvôli rozpočtu, pretože náklady na interného zamestnanca sú takmer dvakrát vyššie ako na externého spolupracovníka. Nahradenie interného zamestnanca by bolo možné vtedy, keď sa takéto miesto uvoľní. Príjem, ktorý dostávali od žalovaného, bol ich jediným príjmom, od ktorého boli existenčne závislí. Činnosť, ktorú vykonávali pre žalovaného, bola tak časovo náročná, že im objektívne neumožňovala výkon práce pre iný subjekt a bolo by to problematické aj kvôli konkurenčnému prostrediu. U žalovaného by zrejme zostali pracovať aj naďalej, ak by ich neinformoval o nepredložení ďalšej zmluvy na uzavretie.

2.5. Svedkovia vo svojich svedeckých výpovediach v rámci odvolacieho konania aj na základe otázok strán sporu zopakovali takmer všetky fakty ako vo svojich svedeckých výpovediach v konaní pred súdom prvej inštancie. Svedok M. B., bývalý riaditeľ sekcie ľudských zdrojov RTVS pozri odsek 5.13. napadnutého rozsudku (čomu zodpovedá zvukový záznam 3. min. 46 sek. až 20. min. 46 sek. nahrávky z odvolacieho pojednávania zo dňa 30. 01. 2025); T. X., vedúci odboru výroby a produkcie v spravodajstve RTVS, pozri odsek 5.15. napadnutého rozsudku (zvukový záznam 38. min. 24 sek. až 49 min. 18. sek. nahrávky z pojednávania zo dňa 30. 01. 2025); W. K., bývalý interný redaktor žalovaného zamestnaný v trvalom pracovnom pomere pozri odsek 5.16. napadnutého rozsudku (zvukový záznam 50. min. 03 sek. až 56 min. 26 sek. nahrávky z pojednávania zo dňa 30. 01. 2025) a Q. V., bývalý vedúci vydania večerných správ RTVS, pozri odsek 5.17. napadnutého rozsudku (zvukový záznam 21. min. 34 sek. až min. 37 sek. 36 nahrávky z pojednávania zo dňa 30. 01. 2025).

2.6. Odvolací súd nezopakoval z dôvodu hospodárnosti aj výsluch svedka M. E. (bývalého riaditeľa sekcie spravodajstva a publicistiky RTVS), ktorý sa podľa vyjadrenia zástupcu žalovaného dlhodobo zdržiava v P., kde pracuje na Úrade vlády P.É. T. a na výsluchu, ktorého strany sporu netrvali.

2.7. Primárnou právnou otázkou od vyriešenia ktorej záviselo meritórne rozhodnutie sporu, bolo, či činnosť, ktorú žalobcovia vykonávali pre žalovaného, možno právne kvalifikovať ako závislú prácu v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce. Od vyriešenia tejto otázky potom závisí či medzi stranami vznikol pracovný pomer a či ich žalobou uplatňované procesné nároky majúce základ v existencii pracovnoprávneho vzťahu so žalovaným sú oprávnené.

2.8. Podľa existujúceho právneho stavu v pracovnoprávnom vzťahu vykonávajú fyzické osoby závislú prácu pre zamestnávateľa, pričom závislou prácou je práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom. Najzávažnejším indikátorom závislej práce je podriadenosť zamestnanca zamestnávateľovi, tzn., že zamestnanec sám ako jednotliviec nie je oprávnený rozhodovať o priebehu pracovného procesu, ale je povinný sa riadiť pokynmi svojho zamestnávateľa. Ide o indikátor nesamostatnej práce na rozdiel od práce samostatne zárobkovo činné osoby, ktorá ju vykonáva na vlastný účet a na vlastnú zodpovednosť. Podriadenosť a nadriadenosť sa vyvodzuje aj z práva zamestnávateľa určiť čas, dĺžku, miesto a spôsob výkonu práce. Vykonávanie práce podľa pokynov zamestnávateľa je základnou charakteristikou závislej práce, ktorá je vždy osobnou závislosťou zamestnanca voči svojmu zamestnávateľovi. Osobná závislosť zamestnanca od zamestnávateľa, jeho podriadenosť je založená na zmluvnom základe, t.j. na základe uzatvorenej pracovnej zmluvy. Dôkazom nesamostatnosti práce zamestnanca je aj to, že zamestnanec sa nemôže bez zamestnávateľa rozhodovať o priebehu práce. Ďalšou veľmi podstatnou charakteristikou závislej práce je časové určenie pracovného záväzku zamestnanca, ktoré vyplýva najmä z ustanovenia § 47 Zákonníka práce, podľa ktorého je zamestnanec povinný podľa pokynov zamestnávateľa vykonávať prácu osobne podľa pracovnej zmluvy v určenom pracovnom čase a dodržiavať pracovnú disciplínu.

Závislá práca sa môže vykonávať výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne za podmienok ustanovených v Zákonníku práce aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Závislá práca sa nemôže vykonávať v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov (§ 1 ods. 3 Zákonníka práce). Odvolací súd v súlade so súdom prvej inštancie odkazuje na ustálenú súdnu prax (R 4/2022), od ktorej nemá dôvod odkloniť sa a v zmysle ktorej závislá práca (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce) sa môže vykonávať iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce. Fakt, že výkon závislej práce bol formálne upravený občianskoprávnou zmluvou, autorskoprávnou zmluvou či obchodnoprávnou zmluvou, nemôže túto činnosť - ak spĺňa všetky atribúty závislej práce - prekvalifikovať alebo pretransformovať na inú činnosť, či aktivitu z občianskoprávneho, autorskoprávneho alebo obchodnoprávneho vzťahu, ktorá je

odlišná od závislej práce. Právne posúdenie určitej konkrétnej činnosti teda nezávisí od jej formálneho označenia ani od formálneho pomenovania zmluvných strán, ale od jej skutočnej povahy (resp. materiálnej podstaty). Nie je preto rozhodujúce, ako si samé zmluvné strany formálne označili určitú konkrétnu činnosť alebo ktorým druhom (typom) zmluvy si upravili jej výkon a z toho prameniace vzájomné práva a povinnosti. Závislú prácu necharakterizuje to, že je upravená v pracovnej zmluve alebo že je tak zmluvnými stranami výslovne pomenovaná, ale to, že materiálne napĺňa definičné znaky ustanovené Zákonníkom práce. Inak povedané, ak raz určitá konkrétna činnosť vo svojej podstate skutočne napĺňa znaky závislej práce definované v § 1 ods. 2 Zákonníka práce (t.j. ak z materiálneho hľadiska skutočne má povahu závislej práce), z logiky veci vždy bude táto určitá konkrétna činnosť len a len závislou prácou bez ohľadu na to, ako je zmluvnými stranami nazvaná, ako je samotnými zmluvnými stranami právne kvalifikovaná (t.j. za čo túto činnosť samotné zmluvné strany považujú) a akým typom zmluvy bola upravená.

2.9. Právne posúdenie sporu záviselo od zistenia, či zmluvné strany mali vôľu dohodnúť sa na výkone takej činnosti, ktorá vo svojej podstate objektívne napĺňala definičné znaky závislej práce. Rozhodujúcim faktorom je aj praktická realizácia zmluvy, čiže samotný priebeh organizácie práce (to znamená, že prednosť má posúdenie reálneho správania sa zmluvných strán pred dojednaným obsahom). Pokiaľ bolo vôľou zmluvných strán (hoci formálne prejavenu v inej než pracovnej zmluve) dohodnúť sa na výkone takej činnosti, ktorá má materiálne povahu závislej práce podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce, vznikol zo zákona medzi nimi pracovný pomer, a to v prvý deň, kedy žalobcovia mali nastúpiť do práce, t.j. mali začať vykonávať takúto činnosť (pozri § 46 Zákonníka práce). Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol ako dospel k záveru, že v prejednávanej veci boli naplnené znaky závislej práce (pozri odsek 14. až 16.8. odôvodnenia napadnutého rozsudku), prečo považoval činnosť žalobcov vykonávanú pre žalovaného ako činnosť, ktorá bola vykonávaná v nerovnom, hierarchickom vzťahu nadriadenosti toho, pre koho sa vykonáva (žalovaného ako zamestnávateľa), a podriadenosti toho, kto ju vykonáva (žalobcov ako zamestnancov). Rovnako adekvátne vysvetlil (pozri odsek 17. až 19.2. odôvodnenia napadnutého rozsudku) prečo mal v konaní za preukázané aj ďalšie znaky závislej práce. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie v tejto časti patričným spôsobom odôvodnil (§ 220 ods. 2, 3 CSP) na odôvodnenie ktoré poukazuje aj odvolací súd s ktorým sa s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 CSP v celom rozsahu (v tejto časti) stotožňuje.

3. Zopakované a doplnené dokazovanie, po vyhodnotení skutkového stavu (pozri odseky 13. až 13.3.) viedlo odvolací súd k zhodnému právnomu záveru ako prijal súd prvej inštancie, že vykonávaná činnosť žalobcov pre žalovaného mala všetky definičné znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, pretože bola vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v mene zamestnávateľa a v pracovnom čase určenom zamestnávateľom. V danom prípade medzi stranami uzavreté „zmluvy o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie“, je tak potrebné na základe ich obsahu (a s prihliadnutím aj na ich neskoršiu praktickú realizáciu) prekvalifikovať, resp. správne právne kvalifikovať ako pracovnú zmluvu. Tieto zmluvy spĺňali všetky podstatné náležitosti pracovnej zmluvy podľa § 43 ods. 1 Zákonníka práce, a to uvedenie druhu práce a jej stručnej charakteristiky, miesta výkonu práce, dňa nástupu do práce (za ktorý treba považovať prvý deň obdobia, na ktoré bola uzavretá prvá zmluva s dohodnutým druhom práce redaktora) a mzdové podmienky. Odvolací súd sa stotožňuje aj so závermi súdu prvej inštancie (pozri odsek 21. odôvodnenia napadnutého rozsudku) o neplatnosti týchto zmlúv z dôvodu, že zo strany žalovaného neboli podpísané v súlade so spôsobom konania menom tejto právnickej osoby zapísaným v obchodnom registri, resp. spôsobom vyplývajúcim z jeho interných predpisov, čiže jej štatutárnym orgánom. Z uvedeného dôvodu nastal obdobný stav, ako keď vznikne pracovný pomer bez písomnej pracovnej zmluvy, t.j. ústne alebo konkludentne (mlčky), čo Zákonník práce nevylučuje. Absenciu (resp. nedodržanie) písomnej formy pracovnej zmluvy Zákonník práce nepostihuje s poukazom na § 17 ods. 2 sankciou neplatnosti, v dôsledku čoho je nutné prijať záver, že pracovný pomer medzi žalobcami a žalovaným vznikol konkludentným spôsobom, a to v prvý deň, kedy žalobcovia mali nastúpiť do práce (t.j. mali začať vykonávať pre žalovaného závislú prácu) a to v prípade žalobcu 1/ dňa 01. júna 2015, v prípade žalobcu 2/ dňa 01. januára 2013, v prípade žalobcu 3/ dňa 01. januára 2013 a v prípade žalobkyne 4/ dňa 01. júla 2013.

3.1. Okamžité skončenie pracovného pomeru musí zamestnávateľ urobiť písomne, musí v ňom

skutkovo vymedziť jeho dôvod tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom a musí ho v stanovenej lehote doručiť druhému účastníkovi, inak je neplatné. Uvedený dôvod sa nesmie dodatočne meniť. Ku skončeniu pracovného pomeru dochádza doručením zrušovacieho prejavu druhému účastníkovi pracovného pomeru. Zamestnávateľ môže okamžite skončiť pracovný pomer so zamestnancom iba v lehote 2 mesiacov odo dňa, keď sa o dôvode na okamžité skončenie dozvedel. Najneskôr však do 1 roka odo dňa, keď tento dôvod vznikol. Lehoty na uplatnenie okamžitého skončenia pracovného pomeru majú prekluzívny charakter. Neplatnosť skončenia pracovného pomeru okamžitým skončením môže zamestnanec uplatniť na súde najneskôr v lehote 2 mesiacov odo dňa, keď sa mal pracovný pomer skončiť. Dvojmesačná lehota na podanie žaloby o neplatnosť skončenia pracovného pomeru je prekluzívnou hmotnoprávnou lehotou. Jej uplynutím zaniká právo na podanie žaloby o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

3.2. V prejednávanej veci bolo preukázané (pozri odsek 13.1.), že žalovaný uskutočnil voči žalobcom 1/ až 4/ jednostranný právny úkon smerujúci k okamžitému skončeniu pracovného pomeru 27. apríla 2018 na osobnom stretnutí, kde im ústne oznámil, že nemá záujem o ďalší výkon práce z ich strany a informoval ich o svojom rozhodnutí neuzatvoriť s nimi nové zmluvy formálne označené ako zmluvy o vytvorení audiovizuálneho diela a o udelení licencie na jeho použitie. Z toho následne vyplýva, že posledný deň dvojmesačnej prekluzívnej lehoty na podanie žaloby o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru pripadol na 27. júna 2018. Pokiaľ predmetná žaloba žalobcov bola súdu prvej inštancie doručená (osobne podaná) 27. júna 2018, bola podaná včas (t.j. v zákonom ustanovenej prekluzívnej lehote). Odvolací súd v súlade so závermi súdu prvej inštancie, zastáva aj názor že by jednostranný právny úkon žalovaného, smerujúci k okamžitému skončeniu pracovného pomeru so žalobcami a daný z dôvodu nezájmu o ďalšiu spoluprácu, (i) bol uskutočnený v zákonom vyžadovanej písomnej forme, (ii) že by bol vôbec daný z niektorého zákonom predpokladaného dôvodu podľa § 68 ods. 1 písm. a) alebo b) zákonníka práce, (iii) že by ktorýkoľvek z týchto dôvodov okamžitého skončenia pracovného pomeru bol skutočne (materiálne) naplnený a (iv) že tento dôvod, pre ktorý sa mal okamžite skončiť pracovný pomer so žalobcami, bol skutkovo vymedzený tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom. Takisto v konaní nebolo tvrdené ani preukázané, že by (v) uskutočneniu tohto právneho úkonu žalovaného predchádzalo jeho prerokovanie so zástupcami zamestnancov v zmysle § 74 Zákonníka práce. Absencia týchto obligatórnych náležitostí okamžitého skončenia pracovného pomeru robí tento právny úkon neplatným.

3.3. Odvolací súd sa stotožnil aj so závermi, že pracovný pomer medzi žalovaným a každým žalobcom naďalej trvá, pretože v konaní bolo zistené, žalovaný neplatne skončil so žalobcami pracovný pomer a žalobcovia mu listom z 10. mája 2018 (doručeným 11. mája 2018) oznámili, že trvajú na tom, aby ich ďalej zamestnával. Tieto relevantné skutočnosti spôsobujú právny následok, že pracovný pomer jednotlivých žalobcov u žalovaného sa neskončil. Neboli zistené ani žiadne okolnosti odôvodňujúce aplikáciu výnimky z pravidla o neskončení pracovného pomeru v zmysle § 79 ods. 1 prvej vety Zákonníka práce, ktoré prichádza do úvahy len na základe právoplatného rozhodnutia súdu, ktorý má za to, že zamestnávateľ preukázal tzv. ospravedliteľný dôvod, na základe ktorého je v rozpore s dobrými mravmi alebo inak nespravodlivé žiadať od zamestnávateľa, aby prideliť prácu zamestnancovi, s ktorým neplatne skončil pracovný pomer. V konaní nebolo preukázané a ani tvrdené, že by sa žalobcovia správali voči žalovanému akýmkoľvek neoprávneným spôsobom poškodzujúcim jeho oprávnené záujmy, porušovali pracovnú disciplínu, či nepracovali riadne. Rovnako nebolo preukázané, že by žalovaný bol nútený vytvoriť (obnoviť) také pracovné miesto, ktoré objektívne nepotrebuje. Žalovaný ako verejnoprávny televízny a rozhlasový vysielateľ stále realizuje spravodajskú a reportážnu činnosť, na výkon ktorej zamestnáva viacerých zamestnancov. Samotná skutočnosť, že v súčasnosti sú tieto pracovné pozície, ako aj všetky iné pracovné pozície obsadené inými zamestnancami a nie je potrebné stav týchto zamestnancov rozširovať, nemôže mať sama osebe za následok aplikáciu uvedeného výnimočného postupu, pretože nejde o okolnosť, ktorú by spôsobili, alebo za ktorú by zodpovedali žalobcovia ako zamestnanci.

3.4. Vzhľadom na závery odvolacieho súdu v odseku 16.2. sú nedôvodné námietky žalovaného o nepreskúmateľnosti rozhodnutia v časti týkajúceho sa vzniku pracovného pomeru žalobcov ako aj námietky žalovaného, že v otázke vôle strán má mať rozhodujúci význam vôľa prejavovaná pri uzatváraní jednotlivých zmlúv o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie. Z pohľadu pracovného práva je vôľa zmluvných strán dôležitá len v tom smere, či skutočnou vôľou zmluvných

strán bolo vykonávanie závislej práce, bez ohľadu na to, aká bola ich vôľa v súvislosti s uzatvorením určitého zmluvného typu, alebo voľbou určitej právnej regulácie. T.j. ak sú splnené definičné znaky závislej práce, zmluvné strany sa nemôžu dohodnúť na voľbe inej ako pracovnoprávnej regulácie, čo vyplýva aj zo znenia § 1 ods. 3 Zákonníka práce, v ktorom sa premieta ochranná funkcia pracovného práva.

3.5. Žalovaný v odvolaní argumentoval, že najbližšie k skutkovému stavu ktorý vyplynul z vykonaného dokazovania sa javí tzv. faktický pracovný pomer, keďže žalobcovia začali vykonávať závislú prácu pre žalovaného bez platne vzniknutého pracovného pomeru. Argumenty žalovaného o existencii tzv. faktického pracovného pomeru medzi stranami sporu neobstoja. Faktický pracovný pomer je právny vzťah založený na základe neplatného právneho úkonu a ide teda o uskutočňovanie závislej práce na základe neplatnej pracovnej zmluvy. Platne uzatvorená pracovná zmluva (pozri odsek 16.3.). vylučuje právnu argumentáciu žalovaného o vykonávaní nelegálnej práce žalobcov s odkazom na zákon č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V zmysle § 2 ods. 1 písm. a) citovaného zákona nelegálna práca je závislá práca, ktorú vykonáva fyzická osoba pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom a nemá s právnickou osobou alebo s fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu. V prejednávanej veci nebola zo strany žalovaného ako zamestnávateľa využívaná závislá práca žalobcov bez uzatvorenia pracovnoprávneho vzťahu a preto nemožno hovoriť o nelegálnej práci, čím aplikácia zákona č. zákon č. 82/2005 Z.z. vzhľadom na predmet konania neprichádzala do úvahy. Navyše nároky uplatnené žalobcami sú súkromnoprávnej povahy, zatiaľ čo zákon č. 82/2005 Z.z. ako predpis verejnoprávnej povahy sleduje primárne verejný záujem v súvislosti s elimináciou nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania ako spoločensky nežiaducich javov. Medzi stranami sporu vznikol riadny pracovný pomer (nie iba tzv. faktický pracovný pomer a nešlo ani o nelegálnu prácu) so všetkými právami a povinnosťami v zmysle Zákonníka práce, vrátane ochrany zamestnanca pred svojvoľným skončením pracovného pomeru zo strany zamestnávateľa.

3.6. Ku zmene odvolaním napadnutého rozsudku nemohol viesť ani odvolací dôvod žalovaného v zmysle § 365 ods. 1 písm. b) CSP týkajúci sa absencie predbežného právneho posúdenia veci, skutočnosť, ktorá mala mať za následok prekvapivé rozhodnutie. Cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho je jeho cieľom zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv (pozri rozhodnutia NS SR sp. zn. 2Cdo/110/2023, 7Cdo/111/2020, 1Obdo/92/2018, 2Obdo/56/2020, rozhodnutia ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 16/2012, II. ÚS 366/2018). Ak samosudca toto zákonné ustanovenie nedodrží, nemá to žiaden priamy dosah na možnosť vylúčenia strany sporu z jej procesných práv, ktoré jej Civilný sporový poriadok priznáva. Porušenie citovaného ustanovenia žiadnym spôsobom nediskvalifikuje stranu sporu napr. v práve zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, v práve na záver pojednávania zhrnúť svoje návrhy a pod., čo napokon v prejednávanej veci vyplýva aj z obsahu zápisnice z pojednávania pred súdom prvej inštancie. Súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 181 ods. 2 CSP vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci a platí, že prípadnej prekvapivosti rozhodnutia súdu prvej inštancie môže vždy ten, v koho neprospech rozhodnutie vyznelo, čeliť včas podaným odvolaním. Opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP v prejednávanom prípade sa konvalidovalo vydaním rozhodnutia vo veci samej súdom prvej inštancie, v ktorom rozhodnutí súd oznámil svoje názory a tým zhojil tento procesný nedostatok (mutatis mutandis - pozri rozhodnutie NS SR sp. zn. 4CdoPr/4/2023). Z uvedených dôvodov bolo potrebné aj námietku žalovaného týkajúcu sa absencie vyslovenia predbežného právneho názoru súdom prvej inštancie, ktorá mala mať za následok prekvapivé rozhodnutia vyhodnotiť ako nespôsobilú privodiť zmenu napadnutého rozsudku v jeho jadre.

3.7. Bez právneho významu vo vzťahu k správnosti výrokov V., VI., VII., VIII. týkajúcich sa určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru a trvania pracovného pomeru sú námietky žalovaného, že žalobcovia podali žalobu až potom, čo s nimi žalovaný ukončil dňa 27. 04. 2018 spoluprácu, nakoľko

nepreukázali, že počas trvania zmluvného vzťahu so žalovaným t.j. pred ukončením spolupráce sa cítili byť skutočnými zamestnancami žalovaného. Žalovaným popísané správanie žalobcov nie je v rozpore so znením Zákonníka práce, ani so znením žiadneho iného právneho predpisu. Práve naopak, odvolací súd považuje za úplne prirodzené, že žalobcovia sa rozhodli podať žalobu až po skončení ich pôsobenia u žalovaného, teda v čase, kedy prišli o jediný ich zdroj príjmu, od ktorého boli existenčne závislí. Aj z doplneného dokazovania vykonaného odvolacím súdom oboznámením sa s daňovými priznaniami žalobcov 1/, 2/, 3/ za roky 2015, 2016, 2017, 2018 a žalobkyne 4/ za roky 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 (pozri 13.1.) bolo preukázané, že odmena, ktorá bola žalobcom vyplácaná za jednotlivé roky bola ich jediným zdrojom príjmu a práve preto požiadavku pracovnoprávnej ochrany pocítili až po skončení ich právneho vzťahu.

3.8. Ďalšími námietkami žalovaného uvedenými v odvolaní týkajúcich sa vzniku pracovného pomeru a neplatnosti skončenia pracovného pomeru sa odvolací súd opätovne nezaoberal, pretože žalovaný v odvolaní zotrval na všetkých argumentoch ako v konaní pred súdom prvej inštancie. Tieto ale nie sú spôsobilé privodiť iné právne hodnotenie stavu veci, sú v rovine úvah bez podloženia relevantných dôkazov a nie sú spôsobilé spochybniť správnosť záverov rozsudku súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích dôvodov výslovne v ňom uvedených.

3.9. Odvolací súd s poukazom na vyššie uvedené rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcich výrokoch V., VI., VII., VIII. týkajúcich sa určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru a trvania pracovného pomeru v zmysle § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdil (výrok I. odvolacieho súdu).

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný a to, čo do výroku I., ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcich výrokoch týkajúcich sa určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru a trvania pracovného pomeru (výroky V., VI., VII. a VIII. rozsudku súdu prvej inštancie).

4.1. Dovolanie podal z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP. Poukázal na to, že v danom prípade ide o otázku zásadného významu s rozsiahlym dopadom nielen pre mediálnu sféru, v ktorej obdobným spôsobom postupujú v zásade všetci. V dovolaní popísal v bode II. skutkový a právny stav vo veci. Uviedol, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v uvedenej časti potvrdil, nakoľko mal za to, že činnosť, ktorú žalobcovia vykonávali pre žalovaného je závislou prácou. Nestotožnil sa s tým, že ide o faktický pracovný pomer, nakoľko pracovná zmluva nebola uzatvorená neplatne ale došlo k platnému uzatvoreniu pracovnej zmluvy konkludentne. V odvolaní vymedzil, že činnosť, ktorú vykonávali žalobcovia nie je závislou prácou a namietal, že z vykonaného dokazovania je zrejmé, že žalobcovia nemali vôľu uzatvoriť pracovnoprávny vzťah.

4.2. Odvolací súd uzavrel, že skutočný pracovnoprávny vzťah medzi žalovaným a žalobcami vznikol konkludentne v deň, keď mali zamestnanci začať pracovať. V danom prípade mal odvolací súd za to, že ak žalobcovia vykonávali to isté ako interní zamestnanci, ide automaticky o pracovný pomer. K tomuto záveru dospel odvolací súd výsluchom svedkov, ktorí mali na veci právny záujem, keďže vykonávajú a aj vykonávali svoje činnosti totožného druhu v rámci občianskoprávneho vzťahu, rovnako ako žalobcovia.

4.3. Protirečivé závery súdu v odôvodnení sa považujú za najzávažnejšie nedostatky procesného charakteru majúce za následok porušenie práva na spravodlivý proces. Odvolací súd síce dospel k záveru, že došlo ku konkludentnému uzatvoreniu pracovného pomeru, v bode 16.3 rozsudku protirečivo zdefinoval, že uzatvorená zmluva má všetky náležitosti pracovnej zmluvy a teda k založeniu pracovného pomeru by nedošlo konkludentne, ale písomnou zmluvou. V uvedenom bode odvolací súd zdôrazňuje (opäť protirečivo), že uzatvorená pracovná zmluva je neplatná na tom podklade, že tieto zmluvy neboli podpísané oprávnenou osobou za žalovaného - štatutárnym orgánom, podľa interného predpisu žalovaného, teda zmluva bola uzatvorená ústne, teda odvolací súd dospel k trom rôznym záverom:

- A) Pracovná zmluva bola uzatvorená písomne (posudzujúc podľa obsahu)
- B) Pracovná zmluva je neplatná, keďže nebola podpísaná oprávnenou osobou
- C) Pracovná zmluva bola uzatvorená ústne
- D) Pracovná zmluva bola uzatvorená konkludentne

4.4. Pozornosti dovolateľa neušlo, že každý z vyššie uvedených záverov má odlišné právne následky, pričom súd jednotlivé následky nevyhodnotil proporciálne vo vzťahu k oboch stranám, pričom svoj záver náležite a presvedčivo neodôvodnil.

4.5. V prvom rade bolo povinnosťou odvolacieho súdu skutkový stav zadefinovať tak, aby bolo možné prijať len jeden zo záverov, keďže závery podľa čl. II. bodu 8A - 8D sa vzájomne vylučujú. Odôvodnenie rozhodnutia nemôže byť vzájomne si odporujúce.

4.6. V zmysle odbornej právnej literatúry (Barancová, H.: Zákonník práce Komentár. 2007) "Faktický pracovný pomer spočíva vo vadách pracovnej zmluvy. Právne následky faktického pracovného pomeru sú rozdielne v závislosti od toho, či na strane zamestnanca bola dobrá vôľa. Existencia alebo absencia bona fidea determinuje rozdielnosť právnych následkov neplatného pracovného pomeru vo vzťahu k zamestnancovi. Uvedená rozdielnosť právnych následkov je priamo založená a vyplýva z ust. § 17 Zákonníka práce, podľa ktorého neplatnosť právneho úkonu nemôže byť zamestnancovi na ujmu, ak si ju nespôsobil sám. Ak zamestnanec zámerne spôsobí faktický pracovný pomer, treba mu poskytnúť len mzdu za vykonanú prácu, bez ďalších pracovnoprávných nárokov (napr. dovolenka). Faktický pracovný pomer zamestnávateľ má skončiť faktickým neprideľovaním práce bez potreby právneho úkonu smerujúceho k jeho skončeniu, aký je zakotvený v ust. § 59 Zákonníka práce."

4.7. Neplatná zmluva je právny úkon, ktorý od svojho začiatku nevytvára záväzný právny vzťah, lebo jeho uzatvorenie porušilo zákonné alebo formálne náležitosti. Naopak, konkludentne uzatvorený pracovný pomer vzniká na základe skutkového prejavu oboch strán - napriek tomu, že medzi zamestnávateľom a zamestnancom nebola uzatvorená písomná zmluva. Z obsahu súdom zadefinovaného skutkového stavu je zrejmé, že ani v jednom prípade nedošlo k bezvadnému uzatvoreniu pracovnej zmluvy, teda k faktickému pracovnému pomeru.

4.8. Z obsahu judikatúry vyplýva, že faktický pracovný pomer je aj pracovný pomer založený konkludentne. K tomu poukázal na V 2/1967 a aj na R 9/1971, rozhodnutie NS ČR sp. zn. 21Cdo/2287/2002 a 21Cdo/2029/2009 (C-8588).

4.9. Podľa žalovaného súd nedal jednoznačnú odpoveď na otázku, či k neplatnému uzatvoreniu písomnej zmluvy došlo z dôvodu, že na písomnom dokumente absentuje podpis oprávnenej osoby, alebo ide o zmluvu uzatvorenú ústne alebo konkludentne. V danom prípade by vznikol len faktický pracovný pomer, pri ktorom žalobcom vzniká právo na mzdu, no žiadne iné pracovnoprávne nároky, či ochranu pred prepúšťaním. Za obdobie mnoho rokov žalobcovia neboli „bdelí“ a preto im nemôžu patriť práva, ktorých sa domáhajú. Žalobcom nič nebránilo, aby sa domáhali trvania pracovného pomeru v období, keď údajnú závislú prácu pre žalovaného vykonávali.

5. Zo správania žalobcov nemožno v žiadnom smere dôvodiť, že sa riadili ustanoveniami Zákonníka práce, keďže si neuplatňovali žiadne právo vyplývajúce z pracovného práva, ktoré by sa líšilo od práva vyplývajúceho zo záväzkového vzťahu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Svojím správaním jasne deklarovali, že sú pre nich priaznivé (výhodné) práva vyplývajúce z občianskoprávneho vzťahu. Žalobcovia nechceli rešpektovať právny stav vo vzťahu k platiteľom daní a odvodov a ostatným tretím osobám. Žalobcovia nesporne vedeli, kto je oprávnenou osobou na založenie pracovnoprávneho vzťahu, s tým, že osoba, ktorá im údajne mala udeľovať pokyny nie je oprávnená konať za žalovaného, nebol založený riadny pracovný pomer, ale len faktický (KS PO, sp. zn. 8CoPr/5/2019).

5.1. V danom prípade medzi stranami sporu nedošlo k vzniku pracovného pomeru konkludentným spôsobom. Na základe absolútne neplatnej pracovnej zmluvy žalobcov so žalovaným nemohol vzniknúť ani pracovný pomer a neexistujúci pracovný pomer nie je ani možné skončiť právnym úkonom vyvolávajúcim právne účinky skončenia pracovného pomeru a preto nemožno simulovať okamžité skončenie tak ako konštatoval odvolací súd. Žiaden úkon nemôže mať účinky skončenia pracovného pomeru, pretože ten platne nevznikol. Faktickým ukončením výkonu práce bol ukončený tzv. faktický pracovný pomer, ktorý medzi stranami vznikol ako dôsledok neplatnej pracovnej zmluvy (Uznesenie 7Cdo/129/2019). Faktický pracovný pomer ku ktorému založeniu došlo nie je potrebné právne relevantne ukončiť a ukončí sa tak, že sa neprideľuje práca, čo sa nesporne stalo.

5.2. Aj podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 21Cdo/2815/2005, zo dňa 14. 11. 2006, v zmysle ktorého ak tu nebol právny úkon v zmysle § 27 Zákonníka práce spôsobilý založiť pracovný pomer, nemôže vzniknúť pracovný pomer ako vzájomne previazaný komplex práv a povinností, avšak len dielčí faktický vzťah, ktoré vyporiadanie sa riadi pracovnoprávnymi predpismi a končí ukončením výkonu prác (Najvyšší súd SR 1Cdo/33/2008).

5.3. Odvolací súd správne uvádza, že pracovný pomer môže vzniknúť aj ústne alebo konkludentne, ak sa z podstatných náležitostí dohody nevyvodzujú pochybnosti o vôle strán vykonávať závislú prácu. Samotní žalobcovia, ktorí sa domáhajú určenia vzniku pracovného pomeru od 01. 08. 2016 (žalobca v prvom rade), 01. 09. 2015 (žalobca v druhom rade), 01. 02. 2014 (žalobca v treťom rade) a 01. 07. 2013 (žalobca v štvrtom rade), počas niekoľkých rokov využívali výhody plynúce z ich externej spolupráce na základe autorskoprávneho vzťahu (vtedy sa za zamestnancov nepovažovali) a až po tom, ako s nimi žalovaný v roku 2018 neuzatvoril autorskú zmluvu na ďalšiu externú spoluprácu, začali sa domáhať postavenia zamestnanca žalovaného.

5.4. Žalobcovia sa so žalovaným dohodli na uzavretí autorských zmlúv, ktoré definovali ich činnosť. Tieto zmluvy mali presne vymedzené podmienky a náležitosti, avšak samotná existencia týchto zmlúv a ich obsah naznačujú, že strany sa skôr orientovali na spoluprácu v rámci autorskej činnosti, ani zo správania strán počas ich trvania nevyplýva, že by malo ísť o pracovný pomer. Súd nedal odpoveď na otázku, že nemohlo ísť o iný zmluvný typ, napr. príkazná zmluva, mandátna zmluva, zmluva o dielo a pod. v režime občianskeho práva ako súčasť slobodného povolania nezávislého novinára.

5.5. Taktiež súd sa s otázkou posúdenia vôle strán logicky nevysporiadal, ignoroval podstatné a zásadné skutočnosti, ktoré vyplynuli z dokazovania v dôsledku čoho došlo k deformácii dôkazného stavu. Z obsahu vyjadrení samotných žalobcov je zrejmé, že žalobcovia sa považovali za externých spolupracovníkov, vedeli, že vykonávajú prácu pre žalovaného na základe autorských zmlúv, súhlasili s uzatváraním takýchto zmlúv a taktiež si plnili odvodové povinnosti. Ich vôľa uzatvárať takýto právny vzťah je jednoznačne preukázaná. Je jednoznačne preukázané, že v čase, kedy na mesačnej báze uzatvárali autorské zmluvy sa necítili byť zamestnancami RTVS. Všetci zhodne vo svojich výpovediach uviedli, že si boli vedomí toho, že sú externí spolupracovníci a, že by aj naďalej „pracovali“ u žalovaného na základe týchto zmlúv, keby neprišlo zo strany právneho predchodcu žalovaného - RTVS k ukončeniu spolupráce. Žalobu teda podali z dôvodu, že s nimi nebola predĺžená spolupráca a teda konali špekulatívne. O danej skutočnosti svedčia aj výpovede samotných žalobcov.

5.6. Žalobcovia boli nezávislí novinári, sami priznali, že do istej miery mali úplne voľnú ruku, no nie celkom. Nemali pevne stanovený pracovný čas, no mali sa zúčastňovať porád. Žalobcovia pracovali v teréne, exteriéri, no žalovaný im nebránil, aby sa dostavili do jeho sídla. Nimi pripravené materiály museli byť síce schválené v predstihu (napríklad najneskôr 15 minút pred vysielaním hlavnej správy), no rozhodne nemuseli byť počas celého obdobia fyzicky prítomní v priestoroch RTVS. Tieto skutočnosti sporné neboli, no súd ich v rámci vyhodnotenia znakov závislej práce opomenul vyhodnotiť.

5.7. Žalovaný mal nesporne vôľu uzatvoriť autorské zmluvy, v ktorých sa žalobcovia zaviazali svojou autorskou činnosťou podieľať na vytvorení dohodnutých diel a poskytnúť k nim licenciu a žalovaný sa zaviazal za vytvorené diela zaplatiť dohodnutú odmenu. Žalobcovia vyjadrili zhodnú vôľu so žalovaným a poskytovali plnenie na základe autorských zmlúv v rámci výkonu slobodného povolania, čo potvrdzuje aj zmluvné dojednanie v Čl. II. bod 6. Autorských zmlúv, kde sa zmluvné strany v súlade s ustanovením § 43 ods. 4 zákona č. 595/2003 Z.z. zákon o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o dani z príjmov“) dohodli, že žalovaný nebude vykonávať zrážky z vyplácaných odmien a taktiež potvrdzuje vôľu žalobcov neuzatvoriť pracovnoprávny vzťah aj to, že žalobcovia si vyplatenú odmenu za vytvorené diela, ako osoby vykonávajúce slobodné povolanie, vysporiadajú v zmysle ustanovenia Čl. II. bodu 6 autorskej zmluvy sami.

5.8. Žalobcovia si vyplatenú odmenu zdanili podľa § 6 zákona o dani z príjmov, keďže išlo o príjem z výkonu činnosti, ktorá má charakter slobodného povolania. Z obsahu daňových priznaní je zrejmé, že viacerí využívali paušálne výdavky a teda ich „čistá odmena“ bola výrazne vyššia ako „čistá mzda“ zamestnanca v pracovnoprávnom vzťahu.

5.9. Jednu zo základných zásad súkromného práva, do ktorého sa zahŕňa jednak právo duševného vlastníctva (autorské právo), ale aj pracovné právo v časti individuálnych pracovnoprávných vzťahov, a to zásadu individuálnej autonómie teda slobody vôle. Zmluvná sloboda predpokladá slobodnú možnosť vstupovať do zmluvných vzťahov s ktorýmkoľvek subjektom a na akýkoľvek zákonom dovolený účel.

6. Zmluvné strany v prípade uzatvárania týchto zmluvných vzťahov prejavili vôľu uzatvoriť autorskoprávny vzťah medzi žalovanými ako subjektmi vykonávajúcimi slobodné povolanie a žalovaným ako verejnoprávnou, národnou, nezávislou, informačnou, kultúrnou a vzdelávacou inštitúciou, ktorá poskytuje služby verejnosti v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania podľa § 2 zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zákon nezakazuje výkon takýchto činností na základe slobodného povolania, t.j. inou formou ako v rámci závislej práce. Bolo teda výlučne na vôli zmluvných strán, aký právny vzťah si zvolia. Ani s touto otázkou sa odvolací súd nevysporiadal.

6.1. Aj uvedené spôsobuje, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je protirečivé, rozporuplné v niektorých častiach neurčité do takej miery, že žalovaný ani nevie ako súd dospel k daným záverom. V kontexte uvedeného považujeme rozhodnutie odvolacieho súdu za nezrozumiteľné a nepreskúmateľné. V danom prípade má za to, že vo vzťahu k otázke vôle uzatvoriť zmluvu podľa predpisov OZ alebo ZP ide o právnu otázku, ktorá nebola v praxi dovolacieho súdu na Slovensku doposiaľ riešená. Tieto otázky boli riešené v českej rozhodovacej praxi, na ktorú treba prihliadať v kontexte podobnosti právnych úprav v ČR a SR.

6.2. Taktiež sa odvolací súd nevysporiadal s námietkou žalovaného, že konanie žalobcov považuje za konanie v rozpore s dobrými mravmi. Vzhľadom na uvedené, má žalovaný za to, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces a právnej istoty a to v tom smere, že súd sa nevysporiadal so všetkými relevantnými skutočnosťami, ktoré boli prednesené v konaní. Súd vo svojom odôvodnení detailne opisuje a preberá argumentáciu žalobcov, ktorí počas konania produkovali dôkazy iba k znakom závislej práce, popisuje všetky znaky závislej práce a aplikuje ich na prípad žalovaných pričom sa absolútne nezaobrá vôľovou stránkou veci, obzvlášť ak žalobcovia svoju žalobu opierali o simuláciu a disimuláciu právneho úkonu.

6.3. Na základe vyššie uvedeného právneho posúdenia, nemožno potom dospieť k záveru, že pracovný pomer medzi žalobcami a žalovaným platne vznikol konkludentným spôsobom, teda mlčky, a to v deň, kedy žalobcovia mali začať vykonávať závislú prácu pre žalovaného. Takýto výklad by znamenal, že popri vôli, ktorá bola prejavovaná uzavretím autorskej zmluvy, existovala súbežne iná vôľa prejavovaná konkludentne. Takéto úvahy sa však priečia logike. Ak raz konštatujeme, že tu bol prejav vôle urobený výslovným spôsobom - písomne, nemožno súčasne konštatovať, že tu existoval nejaký iný konkludentný prejav vôle strán.

6.4. Skutočnosť, že došlo k výkonu závislej práce v inom ako pracovnoprávnom vzťahu, nezakladá automaticky vznik pracovného pomeru. Slovenský Zákonník práce totiž nepozná „prezumpciu pracovného pomeru“ na rozdiel od právnych poriadkov iných štátov. Ustanovenie § 1 ods. 3 Zákonníka práce, ktoré hovorí o tom, že závislú prácu možno vykonávať len v pracovnoprávnom vzťahu, nemožno vykladať takým spôsobom, že v prípade ak je závislá práca vykonávaná, prezumuje sa vznik pracovnoprávneho vzťahu. Nemožno súhlasiť ani s názorom, že pokiaľ je pracovná zmluva uzavretá písomne z akéhokoľvek dôvodu neplatná, vznikne pracovný pomer bez písomnej pracovnej zmluvy, t.j. ústne alebo konkludentne, keďže absenciu (nedodržanie) písomnej formy pracovnej zmluvy Zákonník práce nepostihuje neplatnosťou. Ak totiž pracovný pomer nebol založený platne (resp. vôbec), ak nie sú splnené určité podmienky, ktoré sa vzťahujú na samotný právny úkon - v danom prípade sú uvedené úkony len určité faktické úkony, ktoré vytvoria faktický vzťah medzi dvoma subjektmi a môže sa jednať o tzv. „faktický pracovný pomer“. V praxi sa objavuje aj otázka ohľadom ukončenia faktického pracovného pomeru. Keďže takýto pracovný pomer nebol založený platne, otázka jeho platného skončenia je bezpredmetná, keďže otázka platného/neplatného skončenia je podmienená platnosťou samotného pracovnoprávneho vzťahu a nemôže byť posudzovaná samostatne. Faktický pracovný pomer teda končí faktickým skončením pridelenia práce alebo sa práca prestane vykonávať.

6.5. Vzhľadom k uvedenému má žalovaný za to, že ak by žalobcovia vykonávali pre žalovaného činnosť, ktorá by bola závislou prácou, s najväčšou pravdepodobnosťou by sa jednalo o nelegálne zamestnávanie zo strany žalovaného a o nelegálnu prácu zo strany žalobkyne, pričom sankcie za toto konanie sú v zákone uvedené pre toho, kto nelegálne zamestnáva aj pre toho, kto nelegálnu prácu vykonáva.

6.6. Žalobcovia vykonávali pre žalovaného činnosti na základe autorských zmlúv podľa zákona č. 618/2003 Z.z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom, resp. zákona č. 185/2016 Z.z. Autorský zákon v rámci slobodného povolania. Žalovaný ako verejnoprávna inštitúcia podlieha

príslušným zákonom (zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách a zákon č. 357/2015 Z.z. o finančnej kontrole), podľa ktorých nie je právne oprávnené vyplácať dodatočné odmeny nad rámec zmluvne dohodnutého honoráru. Žalobcovia, ktorí sa domáhajú určenia vzniku pracovného pomeru, dlhodobo využívali spoluprácu na autorskoprávnom základe, čo osvedčujú aj ich vytvorené reportáže.

6.7. Žalovaný predložil súdu viacero konkrétnych reportáží vytvorených žalobcami (napríklad reportáže vysielané 24. 04. 2017, 17. 09. 2017, 20. 05. 2017 či iné záznamy zo spravodajských programov), ktoré dokladajú, že práca pre RTVS prebiehala v rámci dohodnutého autorskoprávneho vzťahu a že nebolo potrebné, aby žalobcovia počas uvedených dní zotrvali v priestoroch RTVS až do 19.00 hod. Tieto reportáže ilustrujú, že vytvárané spravodajské materiály boli pripravené podľa konkrétnych termínov a podmienok, ktoré zodpovedajú bežnej praxi v mediálnom sektore. S týmito skutočnosťami sa súd vôbec nevysporiadal, hoci zásadným spôsobom spochybňujú celú logiku, ktorou sa súd v odôvodnení uberal.

6.8. Zo správania strán vyplýva, že žalobcovia uzatvorili autorské zmluvy na základe dohodnutej činnosti, ktorou bola výroba audiovizuálnych diel. Tieto zmluvy stanovovali jasné podmienky pre ich výkon ako samostatne zárobkovú činnosť, čo vyjasňuje, že vzťah nebol zamestnanecký, ale založený na zmluvnej spolupráci.

6.9. Hoci žalobcovia tvrdia, že im boli zadávané úlohy, z obsahu ich vyjadrení vyplýva, že práca zahŕňala aj voľbu tém reportáží, tento prístup je v rámci autorského vzťahu akceptovateľný. Komunikované podmienky pri autorskom vzťahu dávali právo žalobcom odmietnuť konkrétne zadania, ak im nevyhovovali. Ak existuje priestor na slobodný výber a odmietnutie, je zřejmé, že ide o nezávislú prácu, nie o závislú.

7. Zo správania strán vyplýva, že žalobcovia nevykonávali činnosť na základe striktných pokynov, ale žalovaný sa s nimi dohodol na obsahových normách svojich prác, vymedzil rámcovo ich postavenie, čo vylučuje úvahy o závislej práci. Žalobcovia mali možnosť vykonávať činnosti aj pre iné subjekty, znamená to, že ich činnosť nebola viazaná výlučne na žalovaného. Skutočnosť, že mohli ponúkať svoje služby aj iným subjektom naznačuje samostatnosť, ktorú závislá práca zvyčajne neumožňuje. V danom prípade sa k takémuto výkonu žalobca 1/ výslovne priznal.

7.1. Sporné nebolo ani to, že z obsahu záväzkového vzťahu a mantinelov vyjadrenej vôle vyplýva, že žalobcovia zodpovedali za svoje daňové a odvodové povinnosti ako samostatne zárobkovo činné osoby. Žalobcovia mali možnosť vykonávať aktivity vo vytvorenom formáte a podmienkach, čo vylučuje fakt, že by išlo o činnosť závislú. Práca mala prevažne kreatívny charakter, a vo svojich reportážach žalobcovia vyjadrovali pri zachovaní novinárskej etiky aj pohľad na vec. Je teda vylúčené, aby práca nezávislého novinára, bola pracou závislou.

7.2. Nemožno sa stotožniť s tým, že by sa autorskými zmluvami zastieral pracovný pomer. Postup žalobcov je len účelovým zavádzaním s cieľom domôcť sa s odstupom niekoľkých rokov, preklasifikovania autorskoprávneho vzťahu, ktorý slobodne a vážne uzatvorili so žalovaným, na vzťah pracovnoprávny, a tým dosiahnutie neoprávneného majetkového prospechu v podobe priznania náhrady mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru. O to viac zarážajúci je fakt, že väčšina žalobcov pracovala po ukončení spolupráce so žalovaným na obdobnom právnom základe s inými subjektami, nebolo sporné, že sa nejedná o iný spôsob práce a o iné zmluvy a tieto vzťahy ani neboli zo strany žalobcov namietané. Je naozaj pozoruhodné, že žalobcovia viac ako stokrát podpíšu autorskú zmluvu a až v situácii kedy príde k ukončeniu spolupráce zo strany žalovaného si uvedomia, že oni vlastne boli celý čas zamestnancami žalovaného a cítili sa byť nimi.

7.3. Žalobca 1/ vykonával zárobkovú činnosť od mája 2018 do septembra 2019 pre spoločnosť PRESS a.s. a od októbra 2019 pre súkromné internetové médium spoločnosti REFRESHER Media s. r. o. na základe totožného právneho vzťahu, čo svedčí o tom, že výkon závislej práce je pre neho nevyhovujúci, inak by takúto zmluvu po skončení spolupráce neuzatvoril.

7.4. Žalobca 2/ od augusta 2018 vykonával podnikateľskú činnosť ako konateľ a spoločník obchodnej spoločnosti MediaBrothers, s. r. o. (opäť sa teda „vyhol“ závislej práci), a od marca 2020 zastával verejnú funkciu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky.

7.5. Žalobca 3/ vykonával zárobkovú činnosť od júna 2018 do mája 2020 pre spoločnosť W PRESS a.s. a od júna 2020 (opätovne sa teda vyhol závislej práci aj po skončení spolupráce so žalovaným) vykonáva ako zamestnanec prácu pre Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí

Slovenskej republiky.

7.6. Žalobkyňa 4/ vykonávala ako zamestnanec prácu od augusta do októbra 2018 pre Univerzitnú knižnicu v Bratislave, od novembra 2018 do októbra 2021 práce pre vydavateľstvo Petit Press, a.s., (opätovne sa teda vyhla závislej práci aj po skončení spolupráce so žalovaným) a od novembra 2021 pre Slovenské národné divadlo na pracovnej pozícii PR manažér. Uvedené správanie žalobcov jednoznačne deklaruje ich vôľu pôsobiť v rámci mediálnej oblasti mimo pracovného pomeru, na podklade zmlúv v režime občianskeho, resp. obchodného práva.

7.7. V danej veci je potrebné zdôrazniť, že nemožno prijať záver, že by práva a povinnosti neboli upravené žiadnou zmluvou, resp. že by neexistoval medzi stranami právny vzťah. Za najzásadnejší nedostatok možno považovať odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré uvádza, že nešlo o nelegálne zamestnávanie, ale o konkludentné uzatvorenie pracovného pomeru. Takýto záver je v rozpore s rozsiahlou rozhodovacou praxou. Žalovaný vo svojich podaniach zo dňa 01. 10. 2018 a 05. 10. 2022 nastolil logickú právnu otázku, na ktorej zotrval aj v rámci odvolania (s ktorou sa odvolací súd nevysporiadal), že ak by súd pripustil argumentáciu žalobcov, a dospel by k záveru, že žalobcovia vykonávali závislú prácu pre žalovaného išlo by v zmysle § 2 zákona č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a zamestnávaní o nelegálnu prácu a nelegálne zamestnávanie.

7.8. Žalovaný v odvolaní namietol (a odvolací súd tomu nevenoval pozornosť), že súd sa absolútne nevysporiadal s argumentami žalovaného v súvislosti s odkazom na zákon o nelegálnom zamestnávaní. Absurdný je aj záver, že pracovný pomer trvá u žalobcu 2/. Výkon činnosti nezávislého novinára vylučuje skutočnosť, že by novinár bol politicky aktívny. Žalobca 2/ bol oficiálne od 10. 12. 2019 politicky aktívny, keďže v daný deň bola verejnosti oficiálne predstavená kandidátka OĽANO) a od marca 2020 vykonával činnosť poslanca. Vzhľadom na konflikt záujmov nie je možné vykonávať tieto dve činnosti naraz (rozpor s etickým kódexom novinára). Je tiež dôvodné predpokladať, že žalobca 2/ nemá skutočnú, reálnu vôľu pracovať pre žalovaného a porušovať etický kódex. A hoci žalovaný navrhoval, aby súd rozhodol o tom, že pracovný pomer skončil (aj v podaní zo dňa 05. 10. 2022), výrok súdu, ktorým by rozhodol o návrhu žalovaného v rozsudku absenteje a rovnako tak súd neodôvodnil svoj postup.

7.9. Nemožno akceptovať záver súdu z ktorého v podstate vyplýva, že len v pracovnoprávných vzťahoch dochádza k prideleniu práce, keďže je to aj bežná prax medzi klientom a podnikateľom, keď klient prideliť prácu podnikateľovi, preto uvedené nie je definičným kritériom. Nepravdivé je tvrdenie, že žalobcovia boli riadne zaradení v rámci organizačnej štruktúry. Ak by tomu aj tak bolo, súd nezohľadnil situáciu, kedy vykonávateľ slobodného povolania (bez ohľadu na to, či je živnostník), ktorý riadil a usmerňoval ostatných živnostníkov, síce vykonával prácu pre žalovaného a v jeho mene a v časti aj na základe jeho pokynov, napriek tomu jeho činnosť nebola závislou prácou. Medzi vykonávateľom slobodného povolania a žalovaným nebol vzťah nadriadenosti a podriadenosti, ale rovnocenný zmluvný vzťah dvoch subjektov súkromného práva, žalovaný nemal právo dávať žalobcom pracovné pokyny, títo boli povinní plniť len povinnosti určené v príslušnom právnom predpise v režime občianskeho práva. Žalovaný nemohol žalobcom prikázať miesto výkonu činnosti, nebol povinný prideliť žalobcom prácu na rozdiel od zamestnancov a taktiež im neurčoval pracovný čas a nemuseli dodržiavať pracovnú disciplínu.

7.10. Žalobcovia v žalobe nepožadovali primárne, aby súd rozhodol o určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru a o jeho trvaní. Z obsahu žaloby vôbec nevyplýva, prečo majú žalobcovia za to, že mal byť pracovný pomer skončený neplatne. Svoj nárok uplatnili len v rámci eventuálneho petitu. Súdy však popierajú logický princíp eventuality, keď vyhovel aj eventuálnemu petitu, hoci bolo možné vyhovieť petitu hlavnému. Takýmto spôsobom žalobca deklaroval aký výsledok od súdu (očakáva) a aký je ním požadovaný výsledok súdneho konania (hlavný petit), ale aj akú náhradnú formu nápravy od súdu očakáva v prípade, že primárny nárok nebude možné dosiahnuť. Eventuálnym petitom je žalobný návrh, v ktorom žalobca popri primárnom návrhu formuluje pre prípad jeho zamietnutia ďalší (IV. ÚS 270/2022-44). Eventuálny petit možno zvažovať len pre prípad zamietnutia. Keďže v danom prípade bolo možné dosiahnuť hlavný petit a žaloba neobsahuje námietku neplatnosti skončenia pracovného pomeru, nie je možné takémuto žalobnému návrhu vyhovieť. Rovnako tak nemožno prijať záver, že neplatnosť uplatnili žalobcovia v rámci prekluzívnej lehoty vymedzenej v § 77 Zákonníka práce.

7.11. Vyššie uvedeným spôsobom súd neprímeraným procesným postupom porušil právo na spravodlivý proces, nakoľko rozhodol o nároku, ktorý nebol riadne uplatnený, resp. bol uplatnený

eventuálnym spôsobom, no eventualita nenastala.

8. Odvolací súd porušil princípy zásady voľného hodnotenia dôkazov, keď svoj záver založil len na posúdení otázok optikou žalobcov, s ktorými sa odvolací súd stotožnil a nevychádzal pri tom z iných skutočností, či podkladov, ktoré tieto závery spochybňujú. V rámci odôvodnenia rozhodnutia absentuje polemika a komparácia o iných zmluvných typoch v kontraste s pracovnou zmluvou. Ako vyplýva z § 1 ods. 2 Zákonníka práce výkon závislej práce mimo základný pracovnoprávny vzťah je prácou nelegálnou. Zákonník práce výslovne prikazuje závislú prácu uskutočňovať výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo v inom pracovnoprávnom vzťahu, keďže pojem „závislá práca“ platí aj pre prácu vykonávanú na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

8.1. Absencia vysporiadania sa odvolacieho súdu v odôvodnení rozsudku tými odvolacími námietkami žalovaného, ktoré bez ďalšieho nejde označiť za nepodstatné je tak závažným nedostatkom rozhodnutia, ktorého intenzita zakladá porušenie práva na spravodlivý súdny proces. Odvolací súd postupoval pri odôvodňovaní rozsudku podľa § 387 ods. 2 CSP, pričom neaplikoval postup daný v § 387 ods. 3 CSP. Z uvedených dôvodov dospel k záveru, že v posudzovanej veci napadnuté rozhodnutie nedáva dostačujúcu odpoveď na žalobcom jednoznačne formulované námietky tvoriace obsah jeho odvolania.

9. K nesprávnemu právnemu posúdeniu žalovaný formuloval nasl. dovolacie otázky:

1. Môže byť jeden pracovný pomer založený konkludentne ústne a zároveň aj neplatne, tak ako to vymedzil odvolací súd v bode 16.3. rozsudku?
2. V čom sa reálne fakticky odlišuje výkon práv a povinností založený licenčnou zmluvou so žalobcami a vzťah založený pracovnou zmluvou?
3. V čom sa reálne fakticky odlišuje výkon práv a povinností zmluvy príkazného typu v kontexte obsahu právneho vzťahu so žalobcami, ktorý súd zadefinoval ako pracovnú zmluvu?
4. Je v súlade s dobrými mravmi, či zákazu zneužitia práv postup žalobcov, ktorí dlhodobo (niekoľko rokov) nenamietajú obsah a formu právneho vzťahu, poberajú z neho výhody a za zamestnancov sa kvalifikujú až po tom, čo požívali výhody (v tomto smere nevyvinuli ani minimálne úsilie reparovať neprimerane a nezákonne požívané výhody), osobitne v situácii ak cieľom ich postupu, ktorým sa domáhajú prekvalifikovania právneho vzťahu na pracovnoprávny vzťah je len otázka získania ďalších a ďalších výhod bez reparácie výhod, ktoré získali zo vzťahu v režime občianskeho práva? Požíva takéto správanie ochranu a nejde o požiadavku prospechu z vlastnej nepoctivosti?
5. Znáša dôkazné bremeno o dobromyseľnosti žalobcov (o tom, že sú v pracovnom pomere), ktorí od seba odvodzujú pozitívne právne následky „zamestnávateľ“ alebo „zamestnanci“?
6. Mal žalovaný právo ukončiť právny vzťah medzi ním a žalobcami nepredĺžením zmluvy, resp. neuzatvorením novej zmluvy?
7. Vykazuje právny vzťah údajného pracovného pomeru žalobcov u žalovaného znaky nelegálneho zamestnávania?
8. Možno od žalovaného spravodlivo požadovať, aby činnosť politického reportéra vykonával bývalý poslanec a člen politickej strany - žalobca 2/ (teda pracovný pomer, ak vznikol aj naďalej trvá)?
9. Môže súd vyhovieť eventuálnemu petitu (právoplatne) a to aj v prípade, ak vyhovie petitu hlavnému?
10. Je odvolací súd povinný obrazne „odkryť karty“ a uviesť, ako sa mu právne posúdenie javí, prípadne v čom spočíva jeho úvaha, či právny názor na existujúci skutkový stav, o tomto vopred informovať strany v záujme uplatnenia prostriedkov procesného útoku, či obrany?
11. Môže súd nahradiť v danom type sporu prejav vôle a deklarovat existenciu pracovnoprávneho vzťahu, ak žiadna zo strán takúto vôľu nemala, a nepreukázala, že by takúto vôľu niekedy vyjadrila?

10. Žalovaný zhrnul: rozhodnutie odvolacieho súdu nie je riadne odôvodnené, čím došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, súd prvej inštancie nevykonával navrhované dokazovanie výsluchom svedkov, pričom svoj postup neodôvodnil a tým nedostatočne zistil skutkový stav veci.

11. Základným atribútom právnej istoty podľa článku 2 CSP je požiadavka predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. V rámci konania pred súdom prvej inštancie, v záujme najmä zrýchlenia konania a zabráneniu prekvapivých súdnych rozhodnutí CSP výslovne upravilo inštitút a predbežného pojednania

sporu.

11.1. V tomto smere odvolací súd priznal pochybenie súdu prvej inštancie, no sám postupoval rovnako, keď neuviedol stranám predbežný právny názor, čo považuje za sporné, nesporné a pristúpil k meritórnemu prejednávaniu veci a výsluchom svedkov, pričom na tento postup sa primerane použijú ustanovenia konania pred súdom prvej inštancie. Teda aj sám odvolací súd založil prekvapivé rozhodnutie, čím porušil právo žalovaného na spravodlivý proces. NS SR v konaní so sp. zn. 3Cdo/231/2019 v bode 17. vyjadril svoj názor, že je povinnosťou odvolacieho súdu pred rozhodnutím vo veci samej uviesť predbežné právne posúdenie.

11.2. Odvolací súd taktiež neuviedol svoj myšlienkový pochod - ako sa vysporiadal s hodnotením svedeckých výpovedí, ktoré sám vykonal. Rovnako tak neuviedol, či považuje tvrdenia za dôveryhodné a to s osobitným zreteľom na to, že svedkovia vykonávajú činnosť na podklade obdobného vzťahu a teda majú právny záujem na výsledku sporu, resp. majú záujem na tom, aby žalobcovia boli v konaní úspešní, keďže aj im to „otvára dvere“ k nemalým finančným prostriedkom.

11.3. V prejednávanej veci súdy nesprávne právne posúdili vec, keď uzavreli, že žalobcovia vykonávali závislú prácu a pracovný pomer medzi stranami trvá, bol skončený neplatne. Z uvedeného je zrejmé, že žalobcovia nepreukázali, že vykonávali závislú prácu, zistený skutkový stav nemožno priradiť pod inštitút závislej práce, súd sa nevysporiadal s podstatnými skutkovými okolnosťami, deformoval skutkový stav, logika a úvahy súdu sú protirečivé.

11.4. Ak by sa aj prijal záver, že žalobcovia vykonávali závislú prácu, nemožno prijať záver, že pri tomto nezákonnom postupe neboli účastní, resp. že by nezodpovedali za následky svojho konania, keďže dlhodobo im daný stav vyhovoval, nepreukázali a ani netvrdili, že by sa domáhali počas trvania právneho vzťahu nejakej nápravy, pričom len „v tichosti“ užívali výhody daného právneho vzťahu. V prípade, ak im daný právny vzťah prestal vyhovovať, resp. zistili, že môžu získať ďalšie materiálne výhody, začali sa subjektívne cítiť ako zamestnanci. Možno mať za to, že žaloba má šikanózný rozmer a ide o „zneužitie“ práva, ktoré nepožíva právnu ochranu.

11.5. Ak žalobcovia vykonávali prácu, ide len o faktický pracovný pomer, ktorý po ukončení činnosti zaniká. Nemožno preto prijať záver, že pracovný pomer trvá a bol skončený neplatne.

Došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, a preto je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie zrušiť postupom podľa § 449 ods. 1 a 2 CSP.

12. K dovolaniu žalovaného sa písomne vyjadrili žalobcovia 1/ až 4/. Vo vzťahu k dovolaniu podľa § 420 písm. f) CSP uviedli, že ani pri najlepšej vôli nedokážu s istotou určiť v čom konkrétne majú spočívať vady zakladajúce prípustnosť tohto dovolacieho dôvodu. Žalovaný nevymedzil dovolací dôvod v súlade s § 431 CSP.

12.1. Napriek tomu z opatrnosti k dôvodu nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku uvádzajú, že napadnutý rozsudok spĺňa všetky relevantné kritériá v zmysle platnej právnej úpravy ako aj rozhodovacej praxe súdov. Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí zaoberal so všetkými skutočnosťami, ktoré boli pre jeho rozhodnutie podstatné. K eventuálnemu petitu žalobcovia uvádzajú, že žalobcovia koncipovali svoj žalobný návrh s eventuálnym petitom preto, že vzhľadom na okolnosti ukončenia spolupráce nebolo podľa ich názoru z právneho hľadiska úplne zrejmé, či žalovaný len prestal žalobcom prideľovať prácu bez toho, aby pristúpil k skončeniu pracovného pomeru; alebo či žalovaný uskutočnil právny úkon smerujúci k skončeniu pracovného pomeru, preto sa v rámci druhej eventuality petitu domáhali okrem iného zaplata náhrady mzdy podľa § 79 ods. 1 Zákonníka práce, ktorá môže byť priznaná najviac za obdobie 36 mesiacov. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie konštatoval, že žalobný návrh žalobcu nespĺňal náležitosti eventuálneho petitu, pretože takýto petit ide vtedy, ak žalobca žiada zaviazat žalovaného aj na iné plnenie, napríklad na náhradu škodu ako na plnenie podľa primárneho petitu a eventuálne pre prípad, ak by primárnemu petitu z objektívnych príčin nebolo možné vyhovieť. Súd prvej inštancie preto nepovažoval žalobcami uplatnené nároky za eventuálne, ale za samostatné a na sebe nezávislé nároky. Súd prvej inštancie tak rozhodol samostatne o uložení povinnosti žalovanému vydať žalobcom písomné vyhotovenie pracovnej zmluvy; i určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru a jeho ďalšieho trvania; nároku žalobcu na náhradu mzdy za obdobie od 01. 05. 2018 až do času, keď im žalovaný opäť začne prideľovať prácu.

12.2. Žalobcovia sú presvedčení, že súd prvej inštancie v tomto smere postupoval právne konformným spôsobom a neporušil právo žalovaného na spravodlivý proces.

12.3. K výsluchu svedkov a zistenému skutkovému stavu uviedli, že táto námietka sa nezakladá na pravde. V odôvodnení rozsudku už súd prvej inštancie jasne uviedol, že predmetné výsluchy nevykonával jednak z dôvodu, že nepovažoval za potrebné vypočuť ďalšie osoby, ktoré u žalovaného zastávali obdobné funkcie ako už skôr vypočutí svedkovia, ako aj z dôvodu že v tejto súvislosti aplikoval sudcovskú koncentráciu konania. Išlo o legitímny postup v súlade s princípom hospodárnosti konania.

12.4. Žalobcovia sa nestotožňujú s námietkou žalovaného, že vypočutí svedkovia mali na veci právny záujem, keďže údajne pre žalovaného vykonávali činnosti na rovnakom právnom základe ako žalobcovia. Táto námietka je vyslovene nepravdivá a zavádzajúca. Miera zisťovania skutkového stavu bola v tomto prípade až nadštandardná.

12.5. K údajne prekvapivému rozhodnutiu odvolacieho súdu uviedli, že sa s týmto nestotožňujú, pretože odvolací súd rozhodoval výlučne v intenciách odvolania žalovaného. Odvolací súd v zmysle § 382 CSP nedospel k záveru, že by sa na vec malo vzťahovať ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by v konaní pred súdom prvej inštancie nebolo použité a ktoré by zároveň bolo pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Poukázali na to, že v rámci odvolacieho konania sa riadne pojednávalo i dokazovalo, žalovaný mal tak možnosť tomu náležite prispôbiť svoju procesnú stratégiu.

12.6. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 CSP žalobcovia uvádzajú, že žalovaný nevymedzil správne ani tento dovolací dôvod. Žalovaný síce v dovolaní sformuloval až 11 dovolacích otázok, avšak pri jednotlivých otázkach vôbec nie je uvedené ako ich mal posudzovať odvolací súd a prečo žalovaný považuje dané právne otázky za nesprávne. Vzhľadom na zmätočnosť dovolania tieto skutočnosti nemožno dovodiť ani z jeho ďalších častí. Zároveň žalovaný pri jednotlivých dovolaciach dôvodoch vôbec nešpecifikoval či tá ktorá otázka bola vyriešená odvolacím súdom a v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou, ešte nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodované rozdielne. Aj v tomto smere navrhujú, aby bolo dovolanie žalovaného odmietnuté.

12.7. Z opatrnosti sa však vyjadrujú aj k ďalším argumentom žalovaného. K skutočnej povahe právneho vzťahu medzi stranami sporu žalobcovia uvádzajú, že rozhodujúcim faktorom pre posúdenie otázky či žalobcovia vykonávajú pre žalovaného závislú prácu bola skutočná povaha (materiálna podstata) vykonávanej činnosti a nie jej zmluvný základ. Z pohľadu žalobcov ide o nespochybniteľný záver, pretože ak by sa v tomto kontexte mal naopak pokladať rozhodujúci význam zmluvného základu, vytvorilo by to podmienky pre jednoduché obchádzanie ustanovenia § 1 ods. 3 Zákonníka práce, podľa ktorého závislá práca nemôže byť vykonávaná v inom ako pracovnoprávnom vzťahu (uzatváraním inej ako pracovnej zmluvy a pre výkon závislej práce). Uvedený záver je plne v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu - R 44/2022, ktorá potvrdzuje, že závislá práca môže byť vykonávaná iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce, pričom dojednanie iného právneho vzťahu pre výkon závislej práce je neplatné. Skutočnosť, že v tomto smere existuje ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, ktorú odvolací súd pri svojom rozhodovaní riadne zohľadnil, navyše len potvrdzuje, že dovolanie nemôže byť podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP prípustné.

12.8. K vzniku pracovného pomeru na základe konkludentného prejavu vôle, žalobcovia sa stotožňujú so záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého medzi stranou sporu vznikol pracovný pomer konkludentne, keďže strany boli uzrozumené s tým, že jedna z nich bude pre tú druhú vykonávať činnosť, ktorá napĺňa znaky závislej práce.

12.9. K tzv. faktickému pracovnému pomeru žalobcovia uvádzajú, že kľúčový záver spočíva v tom, že medzi stranami sporu vznikol riadny pracovný pomer so všetkými právami a povinnosťami v zmysle Zákonníka práce a nie iba tzv. faktický pracovný pomer, ktorý by žalovaný mohol skončiť úplne svojvoľne. Žalobcovia považujú za správny tento záver preto, že judikatúra i právna doktrína sa zhodujú v tom, že existencii tzv. faktického pracovného pomeru možno hovoriť výlučne v prípade výkonu závislej práce na základe neplatnej pracovnej zmluvy, v tomto prípade bola medzi stranami sporu uzatvorená platná pracovná zmluva na základe konkludentného prejavu vôle. Táto bola uzavretá na základe toho, že žalobcovia dlhodobo, prakticky na dennej báze vykonávali pre žalovaného s jeho vedomím a podľa jeho pokynov závislú prácu.

13. K úvahám o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní žalobcovia uvádzajú, že predmetom tohto sporu sú nároky súkromnoprávnej povahy uplatnené žalobcami.

13.1. K určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru žalobcovia ďalej uvádzajú, že nespochybniteľný je aj záver odvolacieho súdu týkajúci sa neplatného skončenia pracovného pomeru so

žalobcami, keďže tento záver je len dôsledkom toho, že žalovaný odmietol žalobcom priznať pracovnoprávny status a ochranu čo sa napokon prejavilo tiež v tom, že pri ukončení spolupráce jednoducho odignoroval príslušné ustanovenia Zákonníka práce upravujúce povinnosť zamestnávateľa v súvislosti so skončením pracovného pomeru. K ďalšiemu trvaniu pracovného pomeru žalobcovia uvádzajú, že rovnako správny je podľa žalobcov aj záver odvolacieho súdu v otázke ďalšieho trvania pracovného pomeru, keďže v konaní neboli preukázané žiadne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že od žalovaného nemožno spravodlivo požadovať, aby žalobcov naďalej zamestnával.

13.2. K podaniu žaloby po ukončení spolupráce žalobcovia ďalej uviedli, že zároveň je správny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého boli bez právneho významu námietky žalovaného týkajúce sa skutočnosti, že žalobcovia sa obrátili na súd až po ukončení spolupráce, pretože platná právna úprava takýto postup nezakazuje. Mali za to, že dovolanie žalovaného nie je dôvodné.

14. Najvyšší súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolaniu je potrebné vyhovieť.

V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu platí, že dovolací súd najprv skúma prípustnosť dovolania z dôvodu zmätočnosti a až ak namietaný dôvod podľa § 420 CSP preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (§ 421 CSP). Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd prednostne pristúpil k posúdeniu existencie namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP.

14. 1. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

14.2. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

14.3. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Ak teda zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

14.4. Podľa § 420 Civilného sporového poriadku je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14.5. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

14.6. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§

420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

14.7. Žalovaný v dovolaní podľa § 420 písm. f) CSP namieta nedostatok dôvodov, protirečivosť až arbitrárnosť, resp. aj prekvapivosť napadnutého rozhodnutia, ďalej vadu postupu v súvislosti s neuvedením predbežného právneho posúdenia podľa § 181 ods. 2 CSP, dezinterpretáciu skutkových zistení v podobe deformovaného dôkazu vo vzťahu závislej práce a nezávislý novinár, nesprávne vyhodnotenie dokazovania ako takého, vadu v súvislosti s vyhovením žalobe vo vzťahu k eventuálnemu petitu, keď žalobcovia primárne nepožadovali, aby súd rozhodol o určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

14.8. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

14.9. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

15. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“), riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

15.1. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho

odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15.2. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

15.3. Dovolateľ najskôr uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.4. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú dovolateľom namietanú procesnú vadu zmätočnosti, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne uplatnenými námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Súd sa z tohto dôvodu nemusí v odôvodnení svojho rozhodnutia zaoberať úplne všetkými dôvodmi a argumentmi procesných strán; postačujúcim je, ak z odôvodnenia rozhodnutia sú zrejme všetky skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia, ktoré sú podstatné pre rozhodnutie (II. ÚS 76/07).

15.5. Žalovaný v súvislosti s dovolaním s § 420 písm. f) CSP namietal aj porušenie ust. § 181 ods. 2 CSP prvoinštančným súdom, resp. aj odvolacím súdom, odvolací súd, keď neuviedol svoje predbežné právne posúdenie veci, čo považoval za sporné a pristúpil k meritórnemu prejednaniu veci a výsluchom svedkov, pričom sám odvolací súd založil prekvapivé rozhodnutie s poukazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 3Cdo/231/2019. Dovolací súd konštatuje, že rovnakú námietku žalovaný vzniesol aj v podanom odvolaní, odvolací súd sa s touto vysporiadal v bode 18.2. odôvodnenia rozsudku.

15.6. K týmto námietkam dovolací súd však ešte dodáva: Podľa § 181 ods. 2 CSP, po úkonoch podľa odseku 1 súd určí, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré dôkazy nevykoná. Súd tiež uvedie svoje predbežné právne posúdenie veci. To neplatí, ak tak už postupoval pri predbežnom prejednaní sporu.

15.7. Civilný sporový poriadok v ustanovení § 181 ods. 2 CSP v podstatných rysoch prevzal úpravu priebehu pojednávania po prednesoch strán podľa § 118 ods. 2 OSP. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ÚS SR“) v týchto súvislostiach konštatoval, že § 118 ods. 2 OSP neukladá povinnosť súdu „naznačiť“ svoj predbežný právny názor“, ale upravuje iba povinnosti pri vedení pojednávania. Zo samotnej skutočnosti, že súd určitú okolnosť neuvedie výslovne ako spornú, nevyplýva, že by táto

okolnosť bola považovaná za nespornú. Nie je zjavným cieľom § 118 ods. 2 OSP zmeniť rozloženie bremena tvrdenia či dokazovania medzi účastníkmi konania. Skutočnosť, že ani okresný súd a ani krajský súd neupozornil sťažovateľov na to, aby preukázali určitý predpoklad, na ktorý sa má viazať určitý právny následok, nemôže znamenať, že by im, slovami sťažovateľov „odopreli... možnosť splniť dôkaznú povinnosť... a následne uniesť dôkazné bremeno“. Tvrdené nepoužitie rýdzo procesného § 118 ods. 2 OSP v okolnostiach daného prípadu nemohlo predstavovať opísaný protiprávny zásah do sťažnosti označených práv sťažovateľov (pozri uznesenie ÚS SR sp. zn. IV. ÚS 16/2012 z 12. januára 2012).

15.8. I podľa najvyššieho súdu striktné nedodržanie postupu podľa § 118 ods. 2 OSP (teraz § 181 ods. 2 CSP - pozn. dovolacieho súdu) zo strany súdu (spočívajúce v neuvedení, ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné a ktoré zostali sporné) možno hodnotiť len ako tzv. inú vadu konania, ktorou možno dovolanie v zmysle § 241 ods. 2 písm. b) OSP odôvodniť. Existencia tejto vady sama osebe však nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP (pozri uznesenie NS SR sp. zn. 4Cdo/167/2012). Dovolací súd v nadväznosti na uvedenú judikáciu uvádza, že ustanoveniu § 237 písm. f) OSP korešponduje podľa novej právnej úpravy ustanovenie § 420 písm. f) CSP, pričom pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ sa nahradil pojmom „právo na spravodlivý proces“, čím právna úprava CSP precizuje podmienky prípustnosti dovolania z dôvodu zmätočnosti.

16. Dovolací súd k uvedenému dodáva, že cieľom § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Okrem toho je cieľom zrýchliť a zjednodušiť konanie tak, aby sa nevykonávali zbytočné dôkazy, ktoré súd nepovažuje za dôležité a nevenovala sa pozornosť bezdôvodným skutkovým tvrdeniam, ktoré sú podľa názoru súdu buď nesporné alebo právne bezvýznamné. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv. Z vyššie uvedenej judikatury ÚS SR (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa § 118 ods. 2 OSP, vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci (porovnaj aj uznesenie NS SR sp. zn. 3Cdo/3/2016 z 22. marca 2017, uznesenie NS SR sp. zn. 5Cdo/211/2013 z 13. mája 2014, tiež rozsudok NS SR sp. zn. 5Cdo/181/2021 z 31. marca 2021, uznesenie NS SR sp. zn. 7Cdo/279/2021).

16.1. Treba tiež zdôrazniť, že súd rozhoduje na základe zisteného skutkového stavu (§ 215 ods. 1 CSP), berie do úvahy iba skutočnosti, ktoré vyšli najavo počas konania (čl. 11 ods. 4 CSP) a pri zisťovaní skutkového stavu vychádza zo zhodných tvrdení strán, ak neexistuje dôvodná pochybnosť o ich pravdivosti (§ 186 ods. 2 CSP). Súd pri výkone spravodlivosti nesmie byť obmedzovaný tak pôvodnými predbežnými závermi o skutkovej stránke veci, ako ani prípadným vlastným predbežným právnym posúdením. Dovolací súd tak zastáva názor, že opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP je konvalidované vydaním rozhodnutia vo veci samej súdom prvej inštancie, v ktorom rozhodnutí súd oznámi svoje názory.

16.2. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ namietal, že v prípade ak by súd prvej inštancie (a aj odvolací súd) postupoval podľa § 181 ods. 2 CSP (teda ak by žalovaný poznal predbežné právne posúdenie veci), realizácia jeho procesných práv v procese dokazovania by bola iná.

16.3. Najvyšší súd už viackrát uviedol, že cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv (1Obdo/92/2018, 2Obdo/56/2020, 7Cdo/45/2020, 7Cdo/111/2020, 9Cdo/139/2021, 9Cdo/317/2021, 1Cdo/34/2021, 1CdoPr/7/2025) a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (I. ÚS 643/2022). Z judikatury ústavného súdu (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) tiež vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa ustanovenia § 118 ods. 2 OSP (predchádzajúca procesná úprava), vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci.

16.4. Hoci teda súd prvej inštancie nepostupoval v súlade s ustanovením § 181 ods. 2 CSP, k čomu sa vyjadril už odvolací súd v bode 18.2. napadnutého rozsudku a nepovažoval uvedenú odvoláciu námietku za vadu nespravodlivého procesu, rovnako tak táto dovolacia námietka nie je vadou napadnutého rozsudku, nakoľko z vypočutých záznamov z pojednávania pred odvolacím súdom z 28. 11. 2024 a 30.

01. 2025 je zrejmé, že žalovaný mal možnosť realizovať všetky svoje procesné oprávnenia (právo vyjadriť sa k doterajšiemu priebehu konania i k vykonaným dôkazom, právo reagovať na prednes protistrany, právo navrhnúť dôkazy), ktoré procesné oprávnenia aj využil. V tomto smere teda nevidí dovolací súd žiadne pochybenia zakladajúce vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. Napokon v prejednávanej veci žalovaný mal možnosť po doručení rozsudku uplatniť svoj vplyv na konanie a vyjadriť sa k tvrdeným porušeniam a právnomu posúdeniu sporu, čo aj urobil. Dovolací súd poukazuje teda na to, že názor, ktorý dovolateľ vyvodil z rozhodnutia 3Cdo/231/2019 je už prekonaný v podobe vyššie uvedených neskorších rozhodnutí NS SR.

16.5. Ani námietka v podobe námietky, že žalobcovia primárne nepožadovali rozhodnúť o určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru a o jeho trvaní, že takto žiadali rozhodnúť len in eventum, pričom eventuálny petit možno zvažovať len, keď primárny nárok nebude možné dosiahnuť, nemôže byť opodstatnená, keďže túto vôbec žalovaný neuplatnil v rámci podaného odvolania. Tu dovolací súd poukazuje všeobecne k vyššie uvedeným dovolacím námietkam, ktoré neboli predmetom odvolacieho konania, že z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych opravných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, teda vecne (argumentačne), čo znamená, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietať už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom v jeho neprospech (R 73/2019).

16.6. V sporovom konaní je súd limitovaný skutkovými tvrdeniami strán, pričom povinnosť strany tvrdiť je jednou zo základných povinností v sporovom konaní, má kľúčový význam a predstavuje jeden zo základných princípov civilného procesu (článok 8 Základných princípov CSP). Vo všeobecnosti platí, že dôkaznú povinnosť a s ňou súvisiace dôkazné bremeno má v spore každý, kto v spore niečo tvrdí. Nový procesný kódex s účinnosťou od 01. júla 2016 zaviedol do procesného práva nový inštitút prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany, ktoré ako úkony procesných strán podliehajú koncentrácii konania.

16.7. Ak teda dovolateľ uplatnené námietky v dovolaní neuplatnil v odvolacom konaní, nemôže ich posudzovať dovolací súd pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario). V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

17. Ďalšia námietka žalovaného v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP spočíva v tvrdení o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku (resp. až protirečivosti a prekvapivosti), pričom vo vzťahu k vadám z hľadiska dostatočných (nedostatočných) dôvodov sa dovolací súd vyjadruje všeobecne v bodoch 14.8. až 15.2. tohto rozhodnutia. Dovolací súd zistil, že vo vzťahu k odvolacej námietke žalovaného vyjadrenej na str. 12., 13. a str. 17. a 18. odvolania žalovaného vo vzťahu k „faktickému pracovnému pomeru“, ktorý uvádzal, že z pohľadu ustálenej súdnej praxe, že ak zamestnanec začal vykonávať prácu, ktorá má všetky znaky závislej práce, avšak na základe neplatnej pracovnej zmluvy, vznikne tzv. faktický pracovný pomer, čiže zamestnanec vykonáva prácu, avšak nevznikne mu platný pracovný pomer. Podľa žalovaného pri skončení faktického pracovného pomeru neexistujú také nároky, aké existujú pri neplatnom skončení riadneho pracovného pomeru založeného písomnou pracovnou zmluvou. Faktický pracovný pomer sa podľa žalovaného nedá skončiť neplatne. K týmto záverom v odvolaní žalovaný poukazoval na rozhodnutia síce NS ČR sp. zn. 21Cdo/2287/2002 a sp. zn. 21Cdo/2014/2000, no k týmto (aj keď nie sú právne záväzné) vzhľadom na podobnosť právnej úpravy v oblasti individuálnych pracovnoprávnych vzťahov našej a českej neuviedol odvolací súd vôbec nič, ani že sú pre rozhodovanie v danej veci prípadne irelevantné a keď tak prečo. V bode 16.3. odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolací súd uvádzal, že „Zopakované a doplnené dokazovanie, po vyhodnotení skutkového stavu (pozri odseky 13. až 13.3.) viedlo odvolací súd k zhodnému právnomu

záveru ako prijal súd prvej inštancie, že vykonávaná činnosť žalobcov pre žalovaného mala všetky definíčné znaky závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, pretože bola vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v mene zamestnávateľa a v pracovnom čase určenom zamestnávateľom. V danom prípade medzi stranami uzavreté „zmluvy o vytvorení audiovizuálneho diela a udelení licencie na jeho použitie“, je tak potrebné na základe ich obsahu (a s prihliadnutím aj na ich neskoršiu praktickú realizáciu) prekvalifikovať, resp. správne právne kvalifikovať ako pracovnú zmluvu. Tieto zmluvy spĺňali všetky podstatné náležitosti pracovnej zmluvy podľa § 43 ods. 1 Zákonníka práce, a to uvedenie druhu práce a jej stručnej charakteristiky, miesta výkonu práce, dňa nástupu do práce (za ktorý treba považovať prvý deň obdobia, na ktoré bola uzavretá prvá zmluva s dohodnutým druhom práce redaktora) a mzdové podmienky. Odvolací súd sa stotožňuje aj so závermi súdu prvej inštancie (pozri odsek 21. odôvodnenia napadnutého rozsudku) o neplatnosti týchto zmlúv z dôvodu, že zo strany žalovaného neboli podpísané v súlade so spôsobom konania menom tejto právnickej osoby zapísaným v obchodnom registri, resp. spôsobom vyplývajúcim z jeho interných predpisov, čiže jej štatutárnym orgánom. Z uvedeného dôvodu nastal obdobný stav, ako keď vznikne pracovný pomer bez písomnej pracovnej zmluvy, t.j. ústne alebo konkludentne (mlčky), čo Zákonník práce nevylučuje. Absenciu (resp. nedodržanie) písomnej formy pracovnej zmluvy Zákonník práce nepostihuje s poukazom na § 17 ods. 2 sankciou neplatnosti, v dôsledku čoho je nutné prijať záver, že pracovný pomer medzi žalobcami a žalovaným vznikol konkludentným spôsobom, a to v prvý deň, kedy žalobcovia mali nastúpiť do práce (t.j. mali začať vykonávať pre žalovaného závislú prácu) a to v prípade žalobcu 1/ dňa 1. júna 2015, v prípade žalobcu 2/ dňa 1. januára 2013, v prípade žalobcu 3/ dňa 1. januára 2013 a v prípade žalobkyne 4/ dňa 1. júla 2013.“ V bode 18.1. ďalej okrem iného odvolací súd uviedol, že „Žalovaný v odvolaní argumentoval, že najbližšie k skutkovému stavu ktorý vyplynul z vykonaného dokazovania sa javí tzv. faktický pracovný pomer, keďže žalobcovia začali vykonávať závislú prácu pre žalovaného bez platne vzniknutého pracovného pomeru. Argumenty žalovaného o existencii tzv. faktického pracovného pomeru medzi stranami sporu neobstoja. Faktický pracovný pomer je právny vzťah založený na základe neplatného právneho úkonu a ide teda o uskutočňovanie závislej práce na základe neplatnej pracovnej zmluvy. Platne uzatvorená pracovná zmluva (pozri odsek 16.3.). vylučuje právnu argumentáciu žalovaného o vykonávaní nelegálnej práce žalobcov s odkazom na zákon č. 82/2005 Z.z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.“ Z tohto je zrejmé, že odvolací súd sa žiadnym relevantným spôsobom k tejto podstatnej odvolacej námietke nevyjadril ani v uvedených bodoch odôvodnenia rozsudku.

17.1. Taktiež sa odvolací súd nevenoval dostatočne ďalším odvolacím námietkam žalovaného s ohľadom na charakter činnosti žalobcov (ktorý nie je dostatočne vo veci zdôvodnený) vo vzťahu ku každému žalobcovi zvlášť, s ohľadom na zásadné otázky, ktoré by mali byť vo veci najskôr zistené, aby mohol byť posudzovaný právny stav vo veci. Keď kľúčovým vo veci mal byť posúdený skutočný charakter činnosti žalobcov (každého zvlášť) v korelácii so žalovaným, či v tejto činnosti žalobcov v korelácii ku žalovanému možno vzhliadnuť definíciu závislej práce, alebo nie. V tomto kontexte nie sú zdôvodnené viaceré podstatné argumenty žalovaného. Žalovaný predložil súdu viacero konkrétnych reportáží vytvorených žalobcami (napríklad reportáže vysielané 24. 04. 2017, 17. 09. 2017, 20. 05. 2017 či iné záznamy zo spravodajských programov), ktoré majú dokladovať, že práca pre RTVS prebiehala v rámci dohodnutého autorskoprávneho vzťahu a napr. že nebolo potrebné, aby žalobcovia počas uvedených dní zotrvali v priestoroch RTVS až do 19.00 hod. Tieto reportáže mali ilustrovať, že vytvárané spravodajské materiály boli pripravené podľa konkrétnych termínov a podmienok, ktoré zodpovedajú bežnej praxi v mediálnom sektore. Taktiež neboli zdôvodnené tvrdenia žalovaného, že žalobcovia mali možnosť vykonávať aktivity vo vytvorenom formáte a podmienkach, mali možnosť vykonávať činnosť aj pre iné subjekty, že v podstate išlo o činnosti nezávislého novinára (redaktorov), čo vylučuje fakt, že by išlo o činnosť závislú. Práca žalobcov mala mať prevažne kreatívny charakter, a vo svojich reportážach žalobcovia vyjadrovali pri zachovaní novinárskej etiky aj pohľad na vec. Uvedené sú z pohľadu charakteru činnosti jednotlivých žalobcov úplne základné - nosné tvrdenia žalovaného, ktoré sa niesli naprieč celým konaním a zostali viac menej nedostatočne zodpovedané pre posúdenie či ide (alebo nejde) v činnosti žalobcov o závislú prácu charakterizovanú Zákonníkom práce v § 1. Rovnako neuniklo pozornosti dovolacieho súdu, že z viacerých svedeckých výpovedí (Svedok M. B., M. E., W. K., Q. V.)

vyplýval aj fakt, že dôvodom rozdelenia činnosti u žalovaného v podobe tzv. „internistov (pracujúcich na základe pracovnoprávneho vzťahu) a externistov (žalobcov)“ bolo finančné hľadisko - šetrenie finančných prostriedkov žalovaného, pričom týmto sa súdy vôbec nezaoberali.

17.2. Dovolací súd k posúdeniu závislej práce v zmysle § 1 ods. 2 ZP pripomína, že z tohto ustanovenia vyplývajú tieto znaky závislej práce (tzv. pozitívne vymedzenie):

- nadriadenosť zamestnávateľa a podriadenosť zamestnanca (nerovný - hierarchický vzťah),
- osobný výkon práce zamestnancom pre zamestnávateľa (nezastupiteľnosť),
- práca podľa pokynov zamestnávateľa (riadenie práce),
- práce v mene zamestnávateľa (nie vo svojom mene),
- práca v pracovnom čase určenom zamestnávateľom (časové určenie práce).

18. „Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.“ Uvedené potvrdil aj NS SR vo svojom judikáte R 44/2022 [pozn. rozhodnutie bolo zrušené ÚS SR - sp. zn. IV ÚS 121/2023, ale NS SR opätovne rozhodol - 4CdoPr/2/2024]: „Závislá práca (§ 1 ods. 2 Zákonníka práce) môže byť vykonávaná iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce. Dojednanie iného právneho vzťahu pre výkon závislej práce je neplatné (§ 39 Občianskeho zákonníka).“ Ide o vec v prípade 2Cdo/323/2020 v spore medzi „zamestnávateľom“ a „zamestnancom“ (v tomto prípade to „zamestnanec“ takto nechcel, ale v mnohých prípadoch to „zamestnanec“ takto chce). Súd sa teda explicitne vyjadril, že dojednanie iného právneho vzťahu (napr. obchodnoprávneho vzťahu) na výkon závislej práce je neplatné podľa § 39 OZ („Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.“).

18.1. Ako obiter dictum dovolací súd ešte uvádza, že pri posúdení znakov závislej práce v SR sa teda:

- zmluva (právny úkon) má posudzovať podľa obsahu, nie podľa formy,
- pri posudzovaní môže byť daná rôzna váha rôznym znakom, pričom primárnym znakom je nadriadenosť a podriadenosť,
- nedohodnutie odmeny, pracovného času má posúdiť ako obídienie zákona, nie ako neprítomnosť znaku (z faktickej situácie možno odvodiť napr. obmedzenie dĺžky pracovného času),
- musia brať do úvahy okolnosti konkrétneho prípadu a posúdiť jednotlivé znaky, ako aj celková situácia. Ďalej treba zdôrazniť, že medzi pomocné znaky závislej práce ktoré je tiež vhodné skúmať, patrí napr., že zamestnanec podlieha kontrole zamestnávateľa, nezodpovedá za výsledok práce, k výkonu práce používa prostriedky poskytnuté zamestnávateľom, nezodpovedá za výsledok práce a je trvalo viazaný k jednému zamestnávateľovi. K tomu je tiež potrebné pozrieť napr. ukazovatele Medzinárodnej organizácie práce a to odporúčanie č. 198 z roku 2006, ktoré určuje kritéria existencie pracovného pomeru.

18.2. V rámci obiter dictum si dovolací súd dovoľí tiež poukázať (keďže v rámci svojej rozhodovacej činnosti nezistil žiadne rozhodnutie, ktoré by pojednávalo ani približne obdobný skutkový stav ako v prejednávanej veci) na rozhodnutie NS ČR sp. zn. 21Cdo/2128/2019 prijaté v „Sbírke soudních rozhodnutí a stanovisek“ zošit 8, rok 2020, č. 88, s právnou vetou: „Zaměstnavatelé mohou plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu jejich činnosti (stejně jako plnění ostatních úkolů) zajišťovat i jinak než prostřednictvím osob zaměstnávaných v základním pracovněprávním vztahu, nejde-li o výkon závislé práce na základě smluv (dohod), jimiž se zakládají jiné než pracovněprávní vztahy. Právnícké a fyzické osoby provozující činnost, při které pořádají umělecká představení, mohou rozhodnout o tom, že činnost dosud zajišťovanou prostřednictvím výkonných umělců zaměstnávaných v základním pracovněprávním vztahu budou nadále zabezpečovat na základě občanskoprávních smluv (dohod) uzavíraných s výkonnými umělci (aniž by šlo o výkon závislé práce), popřípadě s menším počtem zaměstnávaných výkonných umělců při zvýšení počtu těch, kteří u nich působí na občanskoprávním základě. Takové rozhodnutí může mít povahu rozhodnutí o organizačních změnách ve smyslu ustanovení § 52 písm. c) zák. práce, vzhledem k nimž se zaměstnávaný výkonný umělec stane nadbytečným.“ Uvedené rozhodnutie pojednáva z hľadiska definičných znakov aj o výkonoch napr. hercov, spevákov, hudobníkov, režisérov alebo inej osoby, ktorá hrá, spieva, recituje, alebo inak prevádza umelecké dielo a výtvary tradičnej ľudovej kultúry... Tiež pojednáva o spôsobe zabezpečovania činnosti osôb, ktoré prevádzkujú činnosti, pri ktorej sa užívajú umelecké výkony. Otázkou však zostáva či činnosť žalobcov, je takéhoto charakteru, keďže v tejto časti je napadnuté

rozhodnutie odvolacieho súdu nedostatočne zdôvodnené. Ak súd zistí takýto charakter činnosti žalobcov, vyjadrí sa aj k názorom prezentovaným v tomto rozhodnutí, či ich prípadne nie je možné podporne aplikovať aj na prejednávany prípad, čo i len v niektorej jeho časti.

18.3. Taktiež odvolací súd nevyhodnotil žiadnym spôsobom odvolacie námietky a námietky žalovaného vôbec v súvislosti s daňovými a odvodovými povinnosťami žalobcov komplexnejšie (tieto si mali žalobcovia plniť samostatne). V tejto súvislosti vyhodnotí odvolací súd najmä aj námietku poukazu žalovaného na „niektorých žalobcov“ v súvislosti s uplatňovaním tzv. paušálnych výdavkov, keď doplnením dokazovania daňovými priznaniami žalobcov odvolací súd napokon doplnil dokazovanie, avšak tieto žiadnym spôsobom nevyhodnotil. Uplatnením paušálnych výdavkov v zmysle zákona o dani z príjmov, by podľa žalovaného mal byť čistý príjem oproti čistej mzde vyšší a tiež, že išlo o zdaňovanie príjmov žalobcov v zmysle zákona o dani z príjmov ako slobodného povolania v zmysle § 6 zákona o dani z príjmov.

18.4. Keďže rozsudok odvolacieho súdu neodpovedal na uvedené odvolacie námietky žalovaného (námietky žalovaného nesúce sa naprieč celým konaním), ktoré sú podstatné pre posúdenie predmetného sporu, bolo potrebné z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu postupom podľa § 449 ods. 1 CSP vrátiť na ďalšie konanie. Pokiaľ teda odvolací súd náležitým spôsobom nezhodnotil aj tieto žalovaným namietané skutočnosti v odvolaní, resp. dostatočným spôsobom neodôvodnil ich bezvýznamnosť a irelevantnosť, odôvodnenie jeho rozhodnutia treba považovať za nedostatočné odôvodnené, čím porušil právo žalovaného na spravodlivý proces a konanie zaťažil vadou v zmysle § 420 písm. f) CSP.

18.5. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015). Dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

18.6. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

18.7. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.